

Vilniaus universiteto

Komunikacijos fakulteto

Tarptautinės komunikacijos studijų programos studentė

Milda Vilikanskytė

Magistro baigiamasis darbas

**„Mažų valstybių tarptautinė komunikacija ir jos rėminimas: Taivaniečių atstovybės
Lietuvoje atvejis“**

Darbo vadovė: partn. Doc. Dalia Bankauskaitė

Vilnius, 2025

Vilikanskytė, M. Mažų valstybių tarptautinė komunikacija ir jos rėminimas: Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atvejis / International communication of small states and its framing: the case of the Taiwanese representative office in Lithuania: Tarptautinės komunikacijos studijų programos magistro baigiamasis darbas / VU Komunikacijos fakultetas; darbo vadovė partnerystės doc. Dalia Bankauskaitė – V., 2025. – psl. 63; 154 200 spaudos ženklai su tarpais.

Reikšminės frazės: Taivaniečių atstovybė Lietuvoje, tarptautinė valstybių komunikacija, žiniasklaidos rėminimas, mažos valstybės.

Magistro baigiamasis darbas sudarytas iš dviejų dalių: teorijos ir tyrimo. Teorinėje dalyje nagrinėjama kaip formuojami valstybių tarptautiniai santykiai, kokie tokių santykių kūrimo interesai ir kokią įtaką jiems turi žiniasklaida bei pačių valstybių tarptautinė komunikacija. Kokios yra mažųjų valstybių veikimo galimybės ir kokią įtaką tokioms valstybėms turi jų naudojama minkštoji galia. Nagrinėjamas pavyzdys – Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atidarymas. Be to, detaliau analizuojama, kas yra žiniasklaidos rėminimas, kaip jis veikia, kokie yra rėmai. Tyrime analizuojami 28 skirtingų Europos ir JAV leidinių straipsniai apie Lietuvoje atidarytą Taivaniečių atstovybę ir po šio fakto sekusius įvykius. Identifikuojama, kurie žiniasklaidos rėmai dominavo, koks naratyvas tais rėmais buvo konstruojamas, ar skyrėsi, ir jei taip – kaip, tų pačių rėmų naudojimas skirtingose žiniasklaidos priemonėse.

Keywords: Taiwanese representation in Lithuania, international communication between states, media framing, small states.

The master's thesis consists of two parts: theory and research. The theoretical part examines how international relations between states are formed, what interests drive the development of such relations, and how they are influenced by the media and international communication between the states themselves. It also examines the possibilities for small states to act and the influence that soft power has on such states. The example examined is the opening of the Taiwanese representative office in Lithuania. In addition, a detailed analysis is provided of what media framing is, how it works, and what the frames are. The study analyzes 28 articles from different European and US publications about the opening of the Taiwanese representative office in Lithuania and the events that followed. The articles are analyzed to identify which media frames dominated, what narrative was constructed with the help of those frames, whether there were differences, and if so, how the same frames were used in different media outlets.

Turinys

IVADAS	4
I. Teorinis pagrindas.....	7
1. Valstybių tarptautiniai santykiai ir komunikacija	7
1.1. Valstybių kuriamų santykių priežastys ir tikslai	7
1.2. Tarptautinė komunikacija kaip Tarptautinių santykių vystymo priemonė.....	8
2. Mažos valstybės ir minkštoji galia.....	12
2.1. Kas yra maža valstybė ir kaip ji veikia tarp didžiųjų.....	12
2.2. Minkštoji galia kaip tarptautinės komunikacijos priemonė	15
2.3. Žiniasklaida kaip politinių procesų dalyvė	17
3. Žiniasklaidos rėminimo teorijos	19
3.1. Kas yra žiniasklaidos rėminimas?	20
3.2. Žiniasklaidos rėmų kategorijos	22
II. Tyrimas	25
1. Metodologija	25
2. Straipsnių analizė	27
2.1. BBC publikacijos	27
2.2. The New York Times publikacijos	31
2.3. The Wall Street Journal publikacijos	34
2.4. Politico publikacijos.....	38
2.5. RT publikacijos	43
3. Tyrimo išvados	47
IŠVADOS.....	49
BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS	53
PRIEDAS Nr. 1: Tyrime analizuoti straipsniai	61
PRIEDAS Nr. 2: Dirbtinio intelekto deklaracija.....	63

IVADAS

Lietuvos Respublikos ir Kinijos liaudies Respublikos santykiai šlyti pradėjo 2019 m., kai Lietuvos Valstybės saugumo departamentas pirmą kartą Kiniją įtraukė į grėsmių nacionaliniam saugumui ataskaitą (VSD, 2019, 8). Tąkart Pekinas teigė „esantis šokiruotas“ (The Straits Times, 2019). 2020 m. prisiekusi naujoji Lietuvos Vyriausybė (toliau – Vyriausybė) pabrėžė laisvės ir demokratijos darbotvarkę kaip vieną pagrindinių Lietuvos užsienio politikos principų bei pradėjo santykių su Azijos ir Ramiojo vandenyno regiono valstybėmis peržiūrą. Vyriausybės programoje prie Užsienio politikos prioritetų parašyta: „Mes formuosime užsienio politiką, grindžiamą tokiais principais: Lietuvos užsienio politika turi stovėti ant laisvės, demokratijos, žmogaus teisių, tarptautinės teisės viršenybės ir daugiašališko sprendimų priėmimo pamato; mūsų užsienio politika neįsivaizduojama be dalyvavimo globaliose ar regioninėse struktūrose; ji turi būti ne tik gynybinė, bet ir proaktyvi; ši politika turi būti formuojama ne tik tiesioginio intereso, bet ir mūsų vaidmens stiprinimo tarptautiniu lygmeniu principu“ (LRS, 2020). Įtampa tarp Kinijos ir Lietuvos dar labiau sustiprėjo 2021–ųjų gegužę Lietuvai pasitraukus iš Kinijos bei Vidurio ir Rytų Europos bendradarbiavimo formato „17+1“ argumentuojant, kad matoma daugiau prasmės dalyvauti formatuose su visomis Europos Sąjungos valstybėmis (LRT, 2021). Po kelių mėnesių, 2021 m. liepą, Lietuva pranešė leisianti Vilniuje atidaryti Taivaniečių atstovybę (URM, 2021). Netrukus po šios žinios, 2021–ųjų rugpjūčio 10–ąją, Kinijos užsienio reikalų ministerija informavo URM dėl Kinijos ambasadoriaus Vilniuje atšaukimo konsultacijoms, savo sprendimą argumentuodama „dėl Lietuvos pozicijos Taivano atžvilgiu“ (15min.lt, 2021). Atitinkamai, Kinijos užsienio reikalų ministerija pasiūlė Lietuvai konsultacijoms atšaukti savo ambasadorę Pekine. Vis dėlto, Lietuvos Vyriausybei leidus, 2021 m. lapkričio 18–ąją Vilniuje atidaryta Taivaniečių atstovybė. Kinija pabrėžė, jog Lietuva pakirto „Kinijos suverenitetą ir teritorinį vientisumą“, kišosi į „Kinijos vidaus reikalus“ ir sukūrė „blogą precedentą tarptautiniu mastu“ (The Guardian, 2021). Pekinas ėmėsi atsakomųjų priemonių, įskaitant oficialių Kinijos ir Lietuvos diplomatinių santykių sumenkinimą, Lietuvos pašalinimą iš Kinijos muitinės sistemų, įvedė antrines sankcijas bei spaudė trečiųjų šalių įmones, registruotas kitose ES ir NATO valstybėse narėse. Lietuva yra pirmoji ir kol kas vienintelė ES šalis, kurioje veikia būtent „Taivaniečių atstovybė“, o ne įprastesni „Taipėjaus ekonomikos ir kultūros biurai“. Į dėl Taivano kilusį Lietuvos ir Kinijos konfliktą įsitraukė kitos valstybės, pirmiausia JAV ir ES, šią konfrontaciją aptarė tarptautinė žiniasklaida. Būtent susidariusio

konflikto nušvietimas užsienio žiniasklaidoje, konkrečiai – žiniasklaidos naudotas rėminimas, bus pagrindinis šio darbo **tyrimo objektas**.

Mokslinis ištirtumas. Kitų akademinių darbų, kurie būtų artimi šio darbo temai, yra ir ne vienas, tačiau dažniausiai ši tema nagrinėta tik iš politologinės perspektyvos, vertinant politinių sprendimų priežastis ar politines reakcijas. Pavyzdžiui, 2022 m. VU TSPMI magistrantės Viktorijos Bylaitės darbas „Kodėl Lietuva diktuoja tempą Kinijos klausimu, kai kitos Baltijos valstybės lieka neutralios: svarbu ne Kinija“ arba to paties instituto 2023 m. magistrantės Lauros Naudžiūnaitės baigiamasis darbas „Netipinė mažoji valstybė: Taivaniečių atstovybės įsteigimo Lietuvoje politinis procesas 2020-2022“ bei Aistės Čiučiurkaitės magistro baigiamasis darbas „Lietuva žaidžia su ugnimi“: Kinijos ambasadų kuriami naratyvai apie Lietuvą po Taivaniečių atstovybės atidarymo Vilniuje“ ir keli kiti. Taip pat vyrauja Kinijos naratyvo analizės, bet tarptautinės komunikacijos aspektu, ypač analizuojant žiniasklaidos rėminimą, šios temos ištirtumo trūksta. Tai pagrindžia šio darbo temos **naujumą ir aktualumą**. Iš čia kyla ir šio darbo **mokslinė problema**, kad nors žiniasklaida tampa vis svarbesniu tarptautinių santykių veikėju, ypač mažoms valstybėms, pasitelkiant komunikacinius sprendimus savo įvaizdžiui formuoti, vis dar trūksta teorinės ir praktinės refleksijos apie tai, kaip tokie sprendimai yra įreminami tradicinėje žiniasklaidoje ir kaip tai susiję su šalies dydžiu, jos minkštosios galios bei statuso siekimo principais. Šio **darbo tikslas** – išnagrinėti, kaip Lietuvos sprendimas leisti šalyje steigti Taivaniečių atstovybę buvo rėminamas tarptautinėje žiniasklaidoje. Tai išnagrinėjus būtų galima atsakyti į keliamas hipotezes. **1 hipotezė:** Taivaniečių atstovybės kaip minkštosios galios priemonės pasitelkimas padėjo Lietuvai sustiprinti savo pozicijas ir pagerinti šalies tarptautinį įvaizdį; **2 hipotezė:** žiniasklaidos naudojami rėmai ir jais perteikiamas naratyvas tiesiogiai susijęs su šalies, kuriai atstovauja žiniasklaidos priemonė, laikysena Lietuvos ir Kinijos atžvilgiu.

Irodyti arba paneigti hipotezes ir pasiekti darbe išsikeltą tikslą padės šie **uždaviniai**:

1. Teoriniu lygmeniu išanalizuoti valstybių tarptautinių santykių veikimą ir žiniasklaidos įtaką jiems, išryškinant mažųjų valstybių veikimo logiką ir jų komunikacines strategijas;
2. Išanalizuoti minkštąją galią kaip komunikacijos priemonę, ypač per mažos valstybės perspektyvą

3. Apžvelgti žiniasklaidos rėminimo teorijas bei jų reikšmę šalies tarptautiniam įvaizdžiui bei komunikacijai;

4. Nustatyti ir išanalizuoti žiniasklaidos rėmus pasirinktose užsienio žiniasklaidos priemonėse;

Darbo struktūra. Šis darbas susideda iš dviejų dalių: teorinės ir tiriamosios. Teorinėje dalyje bus analizuojama, kas apskritai yra maža valstybė, kaip ji veikia šalia didelių valstybių, kokia turi būti mažų valstybių tarptautinė komunikacija, kad būtų efektyvi, kokias komunikacijos priemones naudoja, kuo ji paremta. Taip pat, kokią įtaką žiniasklaidos rėminimui turi valstybės dydis bei jos naudojama tarptautinė komunikacija. Ir visa tai bus bandoma atskleisti per vieną konkretų pavyzdį – Taivaniečių atstovybę Lietuvoje. Visgi reikia pastebėti, kad ši tema labiau kompleksinė ir savyje turinti daugiau potemių. Kai kalbame apie Lietuvą ir jos sprendimą leisti sostinėje atidaryti Taivaniečių atstovybę, tai jau iš karto reiškia, kad kalbame ir apie tarptautinius santykius ir tarptautinę komunikaciją per tuos santykius, nes jokie sprendimai, ypač tarptautiniai, nevyksta informaciniame ar komunikaciniame vakuume. Vadinasi, reikia detaliau pažiūrėti kaip apskritai veikia valstybių tarptautiniai santykiai: kuo jie pagrįsti, nuo ko priklauso ir koku tikslu kuriami. Taip pat, kai kalbame apie mažas valstybes, tuo pačiu reikia kalbėti ir apie jų naudojamą viešąją diplomaciją bei minkštąją galią, nes tai būna vienos iš pagrindinių priemonių, kurias mažos valstybės išnaudoja savo žinomumui ir prestižui didinti. Komunikacija ir jos kanalai yra neatsiejamas tiek viešosios diplomatijos, tiek minkštosios galios priemonės. Tiriamojoje dalyje bus nagrinėjama kaip Europos ir JAV didieji žiniasklaidos leidiniai nušvietė tiek patį Taivano atstovybės atidarymą Vilniuje, tiek po atidarymo sekusius įvykius. Kokia buvo formuojama nuomonė apie Lietuvą ir šį jos žingsnį? Kokie žiniasklaidos rėmai dominavo, koks buvo jų naratyvas ir kiek tam įtakos galėjo turėti šalies, kurioje veikia konkreti žiniasklaidos priemonė, laikysena tarptautinių santykių plotmėje.

I. TEORINIS PAGRINDAS

1. Valstybių tarptautiniai santykiai ir komunikacija

Enciklopedija „Britannica“ Tarptautinius santykius apibūdina kaip valstybių tarpusavio santykių bei santykių su tarptautinėmis organizacijomis ir tarpvalstybiniais subjektais (pvz., biurokratais, politinėmis partijomis ir interesų grupėmis) tyrimų lauką (Britannica, n.d.). Jeigu į tarptautinius santykius pirmiausia ir žiūrėsime kaip į tyrimų lauką, tada aktualu nagrinėti, kokie pagrindiniai aspektai ir priežastys lemia santykių tarp valstybių užmezgimą, koks yra jų tikslas? Ar valstybių plėtojami tarpusavio santykiai yra lygiaverčiai, ar ne, t.y. ar kuri nors šalis dominuoja kitos atžvilgiu. Jeigu taip – kas tai lemia? Šiuo klausimu labai svarbus ir tarptautinės komunikacijos aspektas – tiek vertinant, kaip šalys bendrauja tarpusavyje (kaip lygiavertės partnerės ar bandydamos rodyti turimą pranašumą prieš kitas), tiek, kokią įtaką dvišaliai santykiai turi žiniasklaidos turiniui, jeigu tokia įtaka yra. Pirmiausia, žinoma, aktualu apskritai suprasti, kada ir kodėl valstybėms atsirado poreikis megzti ar plėsti ryšius.

1.1. Valstybių kuriamų santykių priežastys ir tikslai

Tarptautinių santykių sritis išryškėjo XX a. pradžioje daugiausia Vakaruose, ypač Jungtinėse Amerikos Valstijose, nes šios šalies galia ir įtaka augo (Britannica, n.d.). Labiausiai dėl to, kad Tarptautinių santykių studijas naujai įkurtoje Sovietų Sąjungoje, o vėliau ir komunistinėje Kinijoje, stabdė oficialiai primesta marksistinė ideologija, tuo tarpu Vakaruose ši sritis suklestėjo dėl keleto veiksnių: vis labiau augo poreikis ieškoti mažiau pavojingų ir veiksmingesnių priemonių santykiams tarp tautų, visuomenių, vyriausybių ir ekonomikų palaikyti. Taip pat rašymo ir tyrimų banga, kurią lėmė tikėjimas, kad sistemingas stebėjimas ir tyrinėjimas gali sumažinti žinių stoką ir pasitarnauti žmonijos gerovei. Politiniai reikalai, tarp jų ir užsienio, tapo vis populiariesni ir aktualesni. Iki tol vyravusį tradicinį požiūrį, kad užsienio ar kariniai reikalai turėtų būti tik vadovų ir kito elito reikalas, pakeitė supratimas, kad šios sirtys yra visų piliečių rūpestis ir atsakomybė (Britannica, n.d.).

Tarptautiniai santykiai reikalingi pirmiausia pačioms valstybėms: jų ekonominiam, socialiniam, inovacijų ir saugumo stiprinimui. Kiekviena valstybė formuoja politiką, taip pat ir užsienio, bei sprendžia dėl veiksmų pagal savo vidinius procesus, poreikius ir interesus, tačiau jos sprendimus lemia ir kitų valstybių buvimas bei sąveika su jomis (Waltz, 1979, 65). Remiantis šia mintimi, galima sakyti, kad ir mūsų nagrinėjamos temos atveju – ir Taivanui atsidaryti atstovybę

Vilniuje, ir Lietuvai leisti tai padaryti, buvo savarankiški valstybių sprendimai, pagal jų poreikius ir interesus, tačiau įtakos turėjo ir sąveika su kitomis valstybėmis.

Kaip pažymi Kenneth N. Waltz, valstybė tarp valstybių savo reikalus tvarko smurto šešėlyje. Žinodamos, kad kai kurios valstybės bet kada gali panaudoti jėgą, kitos valstybės turi tam ruoštis, arba gyventi kariniu požiūriu stipresnių kaimynų malonėje (Waltz, 1979, 102). Nei Lietuva, nei Taivanas neturi kariniu požiūriu stipresnių, bet draugiškų kaimynių. Veikia priešingai – kaimynės galingos, bet tiesioginę grėsmę keliančios: Lietuvai – rusija, Taivanui – Kinija. Tad ir šias rizikas šalys turėjo įvertinti priimdamos sprendimą dėl atstovybės atidarymo. Kalbant apie Kiniją, Lietuva turėjo įsivertinti ir galimas ekonomines bei diplomatinės problemas, kurios, kaip vėliau galėjome įsitikinti, virto ne galimomis, o realiomis. Taivanui grėsmės buvo ir išlieka ne tik ekonominės, bet ir tiesiogiai karinės. Visgi, Kenneth N. Waltz sako, kad jėgos panaudojimas ar nuolatinė baimė, kad ji bus panaudota, nėra pakankamas pagrindas atskirti tarptautinius reikalus nuo vidaus reikalų. Todėl šiuo požiūriu tarptautinius santykius galima laikyti savotiška savitarpio pagalbos sistema, kurioje kiekvienas subjektas dalį pastangų skiria ne savo gerovei kurti, o tam, kad apsisaugotų nuo kitų. Nacionalinė sistema nėra savitarpio pagalbos sistema, tarptautinė sistema yra tokia (Waltz, 1979, 104). Lietuvos ir Taivano atveju, ta „savitarpio pagalbos sistema“, galime sakyti, buvo Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV) ir Europos Sąjunga (ES), kurios rėmė šalių teisę spręsti pačioms ir veikti savo nuožiūra. Tuomet JAV administracija, Prezidentu esant Joe Biden'ui, viešai įsipareigojo ginti Taivaną nuo bet kokios Kinijos agresijos (Reuters, 2022), o Lietuvą įvardijo pavyzdžiu ir sveikino sprendimą dėl Taivaniečių atstovybės atidarymo. ES kreipėsi į Pasaulio prekybos organizaciją dėl Kinijos varžymų importui iš Lietuvos (LRT, 2022).

1.2. Tarptautinė komunikacija kaip Tarptautinių santykių vystymo priemonė

Vertinant komunikacijos aspektu, svarbu įvertinti ne tik kam žinutė siunčiama, bet ir kaip skirtingai ji gali būti suprasta vien dėl egzistuojančių kultūrinių ir semantinių skirtumų. Šiame darbe kiek anksčiau atkreipėme dėmesį į tai, kad Lietuva kol kas vienintelė valstybė Europoje, kurioje atidaryta ne Taipėjaus, kaip įprasta, o Taivaniečių atstovybė. Būtent pavadinimo pasirinkimas buvo viena pagrindinių priežasčių griežtai Kinijos reakcijai. Šį pavadinimą verta paanalizuoti kiek išsamiau, nes skirtingomis kalbomis jis verčiamas skirtingai, o tokie skirtumai svarbu ne tik kalbine, bet ir komunikacine prasme. Akademikas Edmund S. Glenn savo straipsnyje „Semantic difficulties in international communication“ analizuoja, kaip tarp valstybių

egzistuojantys kalbiniai ir žodžių reikšmių skirtumai gali kelti tarpusavio supratimo problemų, kaip, regis, apie tą patį „kalbantys“ žodžiai skirtingose kalbose turi skirtingas reikšmes. Edmund S. Glenn sako, kad tarptautinės komunikacijos neatskiriama dalis yra ryšio tarp kultūrinės ar nacionalinės grupės, kurios idėjos turi būti perduotos, mąstymo modelių ir kultūrinės ar nacionalinės grupės, kuri turi priimti šią informaciją, mąstymo modelių nustatymas. Jei tokie ryšiai nebus nustatyti ir jei nebus elgiamasi pagal šiuos nustatymus, beveik neišvengiamai kils nesusipratimų (Glenn, 1954, 2). Vilniuje esančios atstovybės pavadinimas užrašytas keliomis kalbomis. Angliškai „Taiwanese Representative Office in Vilnius“ ir kinų kalba – 駐立陶宛台灣代表處. Verčiant tiesiogiai šiuos du pavadinimus jie skamba skirtingai. Pirmu atveju (iš anglų kalbos) – tai taivaniečių atstovybė, antruoju (iš kinų kalbos) – Taivano atstovybė. Taigi čia galime matyti esminę semantinę skirtį: vienu atveju, tai konkrečioje vietoje gyvenančios žmonių bendruomenės – taivaniečių – atstovybė, kitu atveju – valstybės – Taivano atstovybė („60 minučių“, LRT, 2022, 3:45). Tuometis Vilniaus universiteto Azijos ir transkultūrinių studijų instituto doktorantas, jaunesnysis asistentas Balys Astrauskas, nagrinėdamas šiuos kalbinių reikšmių skirtumus, atkreipė dėmesį į tai, kad iš esmės tik lietuviškas vertinys tiesiogiai suponuoja į žmonių grupę – taivaniečius, o tiek angliškas (gali būti verčiama ir kaip taivaniečių, ir kaip Taivano), bet ypač kiniškas pavadinimas turi tiesioginę nuorodą į Taivano valstybingumą („60 minučių“, LRT, 2022, 3:45). Tuometis Lietuvos užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis tikino, kad oficialus atstovybės pavadinimas yra tik lietuvių ir anglų kalbomis, o kiniškas variantas – pačių taivaniečių pasirinkimas (15min, 2022). Taigi galime daryti prielaidą, kad už pačios atstovybės atidarymą daug svarbesnis žingsnis buvo tai, kaip ta atstovybė vadinsis, o pirmiausia – galimos skirtingos pavadinimo reikšmės skirtingomis kalbomis. O kalba yra komunikacija. Šiuo konkrečiu atveju – tai ir valstybės tarptautinės komunikacijos žinutė.

Tarptautinė komunikacija šiuolaikiniuose tarptautiniuose santykiuose yra neatskiriama valstybės užsienio politikos dalis, ypač mūsų nagrinėjamos temos atveju – bet koks, net atrodytų visiškai techninis Lietuvos ar Taivano žingsnis, kaip pavadinimo parinkimas, tuo pačiu buvo ir komunikacinė žinutė, nes vertinta ir komunikaciniu aspektu. Tarptautinės komunikacijos mokslų profesorius Eytan Gilboa apibrėžia tarptautinę komunikaciją kaip įvairiakryptę veiklos sritį, kuri jungia diplomatiją, žiniasklaidą ir viešuosius ryšius, o jos tikslas – kurti abipusį ryšį tarp valstybių ir visuomenių (Gilboa, 2008, 57). Ši sąvoka glaudžiai siejasi su viešosios diplomatijos samprata,

ypač su vadinamąja „naująja viešąja diplomatija“, kuri svarbiausiais aspektais nurodo dialogą, tinklaveiką ir ilgalaikių santykių kūrimą (Gilboa, 2008, 58). Viešoji diplomatija, kaip pažymi Nicholas J. Cull, yra strateginė komunikacijos forma, kuria valstybė siekia įtikinti ir užmegzti pasitikėjimu grįstus santykius su kitų šalių visuomenėmis (Cull, 2008, 34). Mūsų nagrinėjamos temos atveju viešoji diplomatija taip pat labai svarbi, nes, kaip pažymi anksčiau cituoti autoriai, Lietuva, leisdamą atidaryti Taivaniečių atstovybę, turėjo daugiau tikslų nei tik ekonominė ar diplomatinė šio žingsnio nauda. Planuojant šį žingsnį kaip tarptautinės komunikacijos žinutę turėjo būti įvertintas ir Lietuvos vardo garsinimas užsienio žiniasklaidoje, ir abipusio ryšio su valstybėmis ir visuomenėmis užmezgima.

Kaip pažymi knygos „The International Politics of Communication: Representing Community in a Globalizing World“ autorius Alan Chong – tarptautinė komunikacija yra politinė (Chang, 2025, 1). Jis teigia, kad komunikacija visuotinai suprantama kaip srautas tarp mažiausiai dviejų taškų. Fiziniai ir socialiniai mokslai vargu ar ginčytusi dėl to, ar komunikacija vyksta tarp mašinų mazgų, ar tarp žmonių. Beveik neabejotina, kad norint valdyti žmonių sambūvį, o ne palikti viską instinktui, komunikacija turėtų būti koordinavimo priemonė. Koordinavimas, savo ruožtu, reiškia įgaliojimų suteikimo ir paklusimo santykius. Būtent čia komunikacija yra iš esmės „politinė“ (Chang, 2025, 2). Claudia Aradau straipsnyje „Performative politics and international relations“ kalba apie tarptautiniuose santykiuose dažnai pasitaikančią vadinamąją „parodomąją politiką“, t.y. kai vieni ar kiti sprendimai priimami ne tiek, ar ne tik, dėl paskaičiuotos naudos, kiek dėl poreikio kažką įrodyti ar apie save priminti. Lietuvos sprendimą leisti atidaryti atstovybę būtent tokiu pavadinimu galima vertinti kaip parodomosios (*performative*) politikos simbolį, apie kurį kalba C. Aradau: norint išsiskirti, galbūt sustiprinti ryšį su trečiaja šalimi, strateginiu partneriu, kuriam toks tarptautinių santykių veiksmas yra svarbus užsienio politikoje, parodyti drąsą, vertybinį požiūrį. Būtent „vertybinę užsienio politiką“ nuolat akcentavo 2020–2024 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jos Užsienio reikalų ministerija, kuriai dirbant ir buvo atidaryta Taivaniečių atstovybė. Tik Aradau sako, kad performatyviąją politiką dažnai galima laikyti nesėkme, nes „performatyvumas niekada iki galo nepasiekia savo efekto, todėl šia prasme jis visą laiką „nepavyksta“; performatyvumo nesėkmė yra tai, kad jis įprastai yra situacinis ir vis pasikartojantis, o mes negalime galvoti apie pasikartojamumą be nesėkmės (Aradau, 2017, 72). Taivaniečių atstovybės atveju šią mintį galima būtų interpretuoti taip: Lietuva pasinaudojo situacija – Taivaniečių prašymu leisti atidaryti atstovybę – kaip priemone veikti performatyviai,

atkreipti į save dėmesį, paskleisti tarptautinę komunikacinę žinutę, tačiau tokiais atvejais, tai situacijai praėjus/nuslūgus, reikia vėl ieškoti kažko naujo.

Vis dėlto negalima sakyti, kad šis sprendimas buvo visiškai nesėkmė, kaip formuluotų Aradau, nes kaip vėliau parodė statistika, didelių ekonominių praradimų tai neatnešė: iki santykių krizės Lietuvos eksportas į Kiniją sudarė mažiau nei procentą, o Lietuva iš Kinijos importavo tik 4 procentus. (Foreign Policy Research Institute, 2025). Bet pralaimėjimų buvo: diplomatinį santykių su Kinija de facto praradimas (LRT, 2022), taip pat – ekonominiai iššūkiai Lietuvai ir kitoms Europos Sąjungos šalims. Be to, nors partneriai Vakaruose išreiškė paramą Lietuvai (pavyzdžiui, JAV įspėjo „kitas šalis“ dėl grasinimų Lietuvai dėl Taivano biuro (Reuters, 2021), o JAV senatoriai viešai parėmė Lietuvos ir Taivano ryšius (Business Standard, 2021)) ir tarsi smerkė Kiniją dėl jos taikomo spaudimo, tačiau jokių atsakomųjų veiksmų prieš Kiniją nesiėmė. Taigi parama Lietuvai buvo labiau žodinė, nei apčiuopiama. Taip pat nebuvo atsakyta į Lietuvos kvietimą kitoms šalims sekti jos pavyzdžiu – irgi atidaryti Taivaniečių atstovybes.

Nuo pat Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atidarymo viešojoje erdvėje sukeltas lūkestis, kad šis žingsnis paskatins ženklias Taivano investicijas Lietuvoje, pirmiausia – lustų ir puslaidininkių gamybos srityje (LRT, 2022). Šis lūkestis kol kas taip pat ne visai išsipildęs: 2022 m. Taivas paskelbė apie 200 mln. dolerių fondą, skirtą investuoti į strateginius sektorius Lietuvoje, kuriems Pekinas taiko visišką prekybos embargo, taip pat kalbėta apie planus steigti milijardo dolerių vertės paskolų Lietuvai fondą (Politico, 2022). Visgi 2023 m. pasirodė žinia, kad Taivas lustų gamyklą už beveik 4 milijardus dolerių planuoja steigti Vokietijoje (Verslo žinios, 2023). Taigi tarptautiniuose santykiuose veikiant performatyviai svarbu įvertinti ir tokio veikimo rizikas bei pasitelktas tarptautinės komunikacijos priemones: ar siunčiama žinutė pasiteisins, kaip tokį veikimą priims ir įvertins kiti, kaip žiniasklaida ir kiti komunikacijos kanalai nušvies tokį veikimą.

Eytan Gilboa pabrėžia, kad sėkminga tarptautinė komunikacija reikalauja ne vien informacijos sklaidos, bet ir gebėjimo suprasti auditorijos kontekstą bei grįžtamąjį ryšį. Tokiu būdu komunikacija tampa ne vien pranešimų siuntimu, o socialine sąveika (Gilboa, 2008, 59). Simon Anholt knygoje „Competitive Identity: The New Brand Management for Nations, Cities and Regions“ teigia, kad šiuolaikinėje „reputacijos ekonomikoje“ valstybės varžosi dėl dėmesio ir pasitikėjimo. Todėl nacionalinis įvaizdis tampa neatsiejama tarptautinės komunikacijos dalimi

(Anholt, 2007, 23). Baldur Thorhallsson pažymi, kad komunikacija taip pat atlieka „reputacinės pastogės“ funkciją: patikimas įvaizdis tarptautinėje erdvėje gali amortizuoti politinius ar ekonominius smūgius (Thorhallsson, 2018, 15). Taigi sėkmingas įvaizdžio kūrimas reikalauja politikos ir komunikacijos nuoseklumo: jei valstybės veiksmai neatitinka jos deklaruojamų vertybių, reputacija tampa trapi. Viešojo diplomatija ir tarptautinė komunikacija čia susijungia – pirmoji formuoja santykius, antroji juos palaiko (Anholt, 2007, p. 45). Taigi, pagal Simon Anholt teiginius, Lietuva, norėdama pagrįsti savo deklaruojamą politiką ir susikurti atitinkamą reputaciją, negalėjo veikti kitaip nei tik leisti Taivaniečių atstovybei veikti tokiu pavidalu, koks buvo pasirinktas. Šiuo aspektu verta panagrinėti ne tik kokią įtaką valstybės dydis, taigi ir jos turimas statusas pasaulinėje erdvėje, gali turėti jos veikimu, bet ir kaip tas dydis yra tiesiogiai svarbus šalies sprendimams, taip pat ir pasirenkant komunikacijos priemones.

2. Mažos valstybės ir minkštoji galia

XX a. antroje pusėje prasidėjusioms ir po Šaltojo karo į savotišką studijų lauką išaugusioms mažų valstybių diskusijoms būdinga prielaida, kad šios valstybės elgiasi arba turėtų elgtis joms unikaliu būdu, kuris leidžia tokias šalis identifikuoti kaip atskirą kategoriją. Taigi teigiama, kad valstybės dydis yra susijęs su tam tikrais elgesio modeliais. Tačiau neišvengiamai susiduriama su dviem pamatiniais klausimais: 1) kas yra maža valstybė? 2) kaip valstybės mažumas yra susijęs ar siejamas su jos užsienio bei saugumo politika? (Lingevičius, 2016, 1).

2.1. Kas yra maža valstybė ir kaip ji veikia tarp didžiųjų

Gyventojų skaičius yra dažniausiai pasitaikantis kintamasis apibrėžiant valstybių dydį. Vieni teigia, kad visos valstybės, kurių gyventojų skaičius nesiekia 20 mln. yra mažos (Handel, 1991), kiti nustatė, kad gyventojų riba išsivysčiusioms mažosioms valstybėms yra 10–15 mln., o neišsivysčiusioms – 20–30 mln. (Vital, 1967). Tačiau kituose tyrimuose ši riba yra vos vienas ar pusantro milijono (Thorhallsson, 2018). Pagal šiuos vertinimus, nėra abejonių, kad Lietuva, su mažiau nei 3 mln. gyventojų, yra maža valstybė. Tuo tarpu Taivaną, kuriame gyvena per 23 mln. žmonių, viečiau būtų galima priskirti vidutinio dydžio valstybei.

Ekonomikos dydis (BVP) ir teritorija taip pat naudojami valstybės dydžiui apibrėžti. Tačiau Baldur Thorhallsson pastebi, kad teritorijos ir ekonomikos dydžiai patys savaime nėra labai naudingi. Maža teritorija sukuria tam tikrų privalumų ir trūkumų, tačiau šie iššūkiai nėra itin

ryškūs. Gali būti, kad valstybė, turinti nedidelę teritoriją, turi daug gyventojų, ekonomiką ir karinį pajėgumą – taigi, ji gali būti galinga. Kita vertus, valstybės, turinčios didelę teritoriją, taip pat gali turėti mažai galios. Teritorija nebūtinai suteikia valstybėms stiprybės taip, kaip didelis gyventojų skaičius ir ekonomika (Thorhallsson, 2018, 18). Dydis paprastai siejamas su galimybėmis ir įtaka. Didelis dydis siejamas su galia, o mažas dydis laikomas kliūtimi valstybės veiklai ir net išlikimui (Baldacchino & Wivel, 2020, 4). Šis požiūris suponuoja, kad mažųjų valstybių įtaka tarptautinėje sistemoje yra ribota, nes jos turi menkus išteklius ir pajėgumus (Mearsheimer, 2001). Atsispiriant nuo šių idėjų, Lietuva, būdama maža valstybė, su iš tiesų ribotais resursais ir galimybėmis, taip pat ir kariniais bei diplomatiniais ištekliais, norėdama būti pastebėta, ypač didelių valstybių, turi priimti ryškius, kartais – drąsius, sprendimus. Be to, mažos valstybės statusas turi tiesioginės įtakos ne tik matomumui pasaulio žiniasklaidoje bei kitose komunikacijos priemonėse, bet ir tam, kaip ta žiniasklaida nušviečia mažąsias valstybes. Įprasta, kad didžiųjų valstybių žiniasklaida mažų valstybių politiką ir sprendimus vertina per įtaką ar naudą/žalą pirmiausiai didžiosioms valstybėms. Taivaniečių atsovybės atidarymo kontekste, galime daryti prielaidą, kad jeigu didžiosios Vakarų pasaulio valstybės būtų nepalaikiusios tokio Lietuvos sprendimo, tai ir tų šalių žiniasklaidoje būtų daugiau kritiško ar nepalankaus turinio šiuo klausimu. Ar apskritai dėmesio šiam klausimui tarptautinėje žiniasklaidoje nebūtų. Ir atvirkščiai, jeigu didžiosios Vakarų pasaulio valstybės stojo į Lietuvos pusę ir ją gynė, tai ir šių šalių žiniasklaidoje galima tikėtis didesnio palankumo.

Norėdamos reaguoti į grėsmes saugumui, mažosios valstybės paprastai turi bendradarbiauti su kitomis valstybėmis, dažnai per tarptautines organizacijas. Lietuvos atveju, tai pirmiausia narystė NATO ir ES, taip pat įsitraukimas į kitų organizacijų veiklas. Baldur Thorhallsson sako – mažos valstybės gali ieškoti valstybės gynėjos, pavyzdžiui, pasaulinių galybių – Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kinijos, regioninių supervalstybių – Vokietijos ir Prancūzijos arba buvusių kolonijinių galybių (Thorhallsson, 2018, 20). Akademikas pastebi, Europos mažosioms valstybėms ES specializacija „minkštuosiuose“ saugumo reikaluose tapo svarbia priemone priiimti atsakomybę, kurios mažosios valstybės negalėjo arba nenorėjo priiimti savarankiškai (Thorhallsson, 2018, 20). Mūsų nagrinėjamos temos atveju, Lietuvai buvo svarbu, kad, priėmus sprendimą atidaryti Vilniuje Taivaniečių atstovybę, didžiosios Lietuvos partnerės – JAV ir ES – būtų tomis „gynėjomis“, o ES tuo pačiu išnaudotų turimas galimybes atstovauti Lietuvos interesams priešpriešoje su Kinija. „Gynėjos“ svarbios ir tarptautinės komunikacijos aspektu ta

prasme, kad matant didžiąsias galias solidarizuojantis su Lietuva – išsaugomas Lietuvos, kaip tvirtos, patikimos ir ryžtingos partnerės įvaizdis, išsaugoma valstybės reputacija tarptautinėje bendruomenėje.

Kaip pastebi Harold Nicolson, maži sistemos veikėjai ilgą laiką buvo vertinami pagal jų įtaką didžiųjų valstybių santykiams – retai kada buvo kilusi mintis, kad mažų valstybių interesai, nuomonės, tuo labiau balsai galėtų turėti įtakos tarptautinės erdvės politikai (Nicolson, 1954). Bet, kaip Neumann ir Gstöhl cituojantys Godfrey Baldacchino ir Anders Wivel sako, „mažų valstybių yra tiesiog per daug ir – kartais pavieniui, bet neabejotinai bendrai – jos per daug svarbios, kad būtų galima ignoruoti“ (Baldacchino & Wivel, 2020, 2). Ir prideda – dydis yra tai, ką iš jo padaro pati valstybė (Baldacchino & Wivel, 2020, 6). Reaguojant į pastarąją mintį galima sakyti, kad ypač Taivano atstovybės atidarymo klausimu Lietuva „padarė“ save gerokai didesne nei iš tiesų yra, taip pat ir komunikacijos aspektu, vertinant pagal žiniasklaidoje sulauktą dėmesį (kurį detaliau analizuosime kiek vėliau šiame darbe). Ir Taivaniečių atstovybės atidarymas, ir po to sekęs Kinijos atsakas bei kitų šalių reakcijos sulaukė dėmesio daugelio didžiųjų valstybių žiniasklaidos priemonėse (The New York Times, Washington Post, CNN, BBC, Politico, The Guardian ir kiti). Statuso siekimo teorijoje (Jakobsen, Ringsmose ir Saxi, 2018) daroma prielaida, kad mažoms valstybėms rūpi ne praktinė nauda ir fizinis saugumas, o statuso siekimas. Kita vertus, prieglobsčio teorija remiasi prielaida, kad mažos valstybės yra labai suvaržytos savo pažeidžiamumo ir kad joms trūksta veiksmų laisvės priimant sprendimus, tačiau vis dėlto jos taip pat siekia kultūrinės naudos (be karinės, diplomatinės ir ekonominės) kaip praktinio išteklio, reikalingo funkcionuojančioms visuomenėms išlaikyti, dalies (Thorhallsson, 2018, 25). Taigi galime daryti prielaidą, kad „statuso žaidimas“ yra svarbesnis mažoms valstybėms, nes jos negali konkuruoti ar kitaip sąveikauti su kitomis valstybėmis. Didžioji galia galės pasiekti statusą ir būti pastebėta, nepriklausomai nuo to, ką ji daro. Mažos valstybės nebus pastebėtos, nebent jos sąmoningai sieks būti pastebėtos. Taigi galime kelti klausimą, ar Lietuvos sprendimas leisti Vilniuje atidaryti Taivaniečių atstovybę būtent tokiu pavadinimu buvo sąmoningas bandymas būti pastebėtai? Ar tai žingsnis siekiant statuso tarptautinėje bendruomenėje? Čia, kaip kontrargumentas, gali būti pasitelkta prieglobsčio teorija, kuri sako, kad mažos valstybės siekia politinio, ekonominio ir visuomeninio prieglobsčio. Mažųjų valstybių interesas – didesnių valstybių ir tarptautinių organizacijų teikiama apsauga nuo įgimtų struktūrinių trūkumų ir priešiškos tarptautinės aplinkos (Thorhallsson, 2018, 27). Pagal prieglobsčio teoriją, Lietuvai buvo ir yra gyvybiškai svarbu turėti

didesnių ir galingesnių už save partnerių, tokių kaip JAV ar ES valstybės narės. Taigi ir kai kuriuos veiksmus, kaip, pavyzdžiui, Taivaniečių atstovybės atidarymą, galime vertinti kaip statuso siekimą tam, kad užsitikrintume prieglobstį.

Taigi, jau aptarėme, kad valstybės tarptautinius santykius įgyvendina pirmiausia vertindamos ir siekdamos savų interesų, priimamus sprendimus „matuoja“ pagal jų naudą vidaus politikai, bet tuo pačiu privalo atsižvelgti į kitų šalių interesus ir galimas rizikas (Ransom, 1968). Viena rizikų – žiniasklaidos turinys, kurį taip pat lemia šalių tarpusavio santykiai, aprašomos šalies turimas įvaizdis ir reputacija, naudojamos tarptautinės komunikacijos priemonės, siunčiamų žinučių turinys – tai gali apspręsti kaip bus nušviečiamas ir tos šalies veikimas. Analizuojant valstybių veikimą reikia atsakyti į kelis pagrindinius klausimus: Kodėl šalys elgiasi taip, kaip elgiasi? Kaip tiksliausiai apibūdinti, paaiškinti ar prognozuoti valstybių užsienio politikos sąveiką tarptautinėje arenoje? (Ransom, 1968) Žvelgiant į šalių veikimą, o ypač Lietuvos, labai aktualu vienus ar kitus sprendimus vertinti per mažos valstybės prizmę ir jos/jai taikomą minkštąją galią.

2.2. Minkštoji galia kaip tarptautinės komunikacijos priemonė

Viešosios diplomatinės tyrinėtojas Nicholas J. Cull siūlo penkių elementų tarptautinės komunikacijos modelį: klausymasis, atstovavimas (advocacy), kultūrinė diplomacija, mainų programos ir tarptautinis transliavimas. Ši struktūra leidžia suprasti, kad komunikacija vyksta ne tik per valstybės institucijas, bet ir per universitetus, kultūros organizacijas, verslą ir pilietinę visuomenę. To pavyzdžių Lietuvos ir Taivano santykiuose taip pat galima rasti: Covid-19 pandemijos metu Lietuva buvo pirmoji Europos valstybė Taivanui padovanojusi vakcinų, atsidėkodami taivaniečiai išpirko lietuvišką šokoladą ir alų (LRT, 2021), 2022 m. rugsėjį Lietuvoje pirmą kartą koncertavo Taivano simfoninis orkestras (LRT, 2022), taip pat Taivane rengtas draugiškas krepšinio turnyras, kuriame dalyvavo Lietuva, Latvija ir Puerto Rikas (15min, 2023). Akivaizdu, veikta ne tik politiniu ar diplomatinio lygiu, bet ieškota būdų megzti ryšius su visuomene, pelnyti gerą vardą. Visos šios priemonės gali būti laikomos ir minkštąja galia, kuri ypač aktuali mažų valstybių veikime.

Komunikacijos svarba tarptautiniuose santykiuose ypač išaugo XX a., kai prasidėjo informacinė revoliucija. Ji negrižtamai pakeitė galios sampratą, užsienio politikos formavimo ir diplomatinės veiklos būdus. Joseph Nye ir David Owens (1996) šį pokytį apibrėžė per „minkštosios galios“ sąvoką, teigdami, kad tarptautiniuose reikaluose vis dažniau rezultatai

pasiekiami ne per prievartą, o per trauką – per įvaizdį, vertybes, kultūrą ir komunikaciją (Gilboa, 2006, 1). Lietuvos sprendimas priimti Taivano atstovybę, o taip pat ir jos komunikacinis įrėminimas pasaulio žiniasklaidoje, gali būti vertinamas kaip tam tikras minkštosios galios demonstravimas – tiek pačios Lietuvos, tiek ir Taivano pusėje. Kas yra „minkštoji galia“? Joseph Nye savo knygoje „Soft Power. The Means to Success in World Politics“ minkštąją galią apibrėžia kaip gebėjimą gauti tai, ko norite, pritraukiant, o ne naudojant prievartą ar pinigus (payments) (Nye, 2004, 9). Clark Wesley, analizuodamas moderniuosius karus, terorizmą ir Amerikos didybę („*Winning Modern Wars: Iraq, Terrorism, and the American Empire*“) pažymėjo, kad minkštoji galia suteikia įtakos toli už tradicinės galios pusiausvyros politikos ribų (Wesley, 2003, 182). Minkštoji galia atsiranda dėl šalies kultūros, politinių idealų ir politikos patrauklumo. Kai mūsų politika kitų akyse laikoma teisėta, mūsų minkštoji galia sustiprėja. Kai pavyksta priversti kitus žavėtis, pavyzdžiui, valstybės skleidžiamais idealais ir norėti to, ko nori ta valstybė, nereikia tiek daug naudoti „lazdų ir morkų“, kad suinteresuotuosius palenktum į savo pusę. Gundymas visada veiksmingesnis už prievartą, o daugelis vertybių, pavyzdžiui, demokratija, žmogaus teisės ir asmeninės galimybės, yra labai viliojančios (Nye, 2004, 9). Nye pastebi, kad minkštoji galia – priversti kitus norėti tokių rezultatų, kokių norite jūs, – žmones veikiau skatina, o ne verčia. Šalies minkštoji galia visų pirma remiasi trimis ištekliais: jos kultūra (tose vietose, kur ji yra patraukli kitiems), jos politinėmis vertybėmis (kai ji jų laikosi namuose ir užsienyje) ir jos užsienio politika (kai ji laikoma teisėta ir turinti moralinį autoritetą). Lietuvos atveju, atidarydama atstovybę būtent Taivaniečių pavadinimu, šalis siekė parodyti tokius savo puoselėjamus idealus, kaip drąsa, principingumas, ryžtas, pagarba tautų apsisprendimui, laisvei, demokratijai (URM, 2021). Taivanas, siekęs atstovybės Vilniuje, tarsi rodė, kad gyvena vadovaudamasis būtent tokiais pačiais principais, puoselėja tas pačias vertybes: pagarbą žmogaus teisėms, laisvei ir nepriklausomybei (LRT, 2022). Lietuvos ir Taivano atvejis, žvelgiant per minkštosios galios teoriją, parodė, kaip vertybinė laikysena, politinė simbolika ir komunikacija tampa tarptautinės galios formomis, kurios geba iššaukti tiek simpatijas, tiek pasipriešinimą. J. Nye akcentuoja – šalis gali pasiekti norimų rezultatų pasaulio politikoje, nes kitos šalys, besizavinčios jos vertybėmis, mėgdžiojančios jos pavyzdį, siekiančios jos klestėjimo ir atvirumo lygio, nori ja sekti. Šia prasme pasaulinėje politikoje taip pat svarbu nustatyti darbotvarkę ir pritraukti kitus, o ne tik grasinant karine jėga ar ekonominėmis sankcijomis priversti juos pasikeisti (Nye, 2004, 19).

Kaip teigia J. Nye ir A.Owens, informacijos ir komunikacijos revoliucija keičia diplomatijos pobūdį, nes „žiniasklaida, įvaizdžiai ir vertybių sklaida tampa naujais galingumo šaltiniais“ (Nye & Owens, 1996). Kaip pastebi teoretikai, mažos valstybės gali pasitelkti simbolinius gestus tarptautinėje arenoje, siekdamos atkreipti dėmesį į savo užsienio politikos prioritetus ir pabrėžti priklausymą normatyvinei bendruomenei. Šiuo požiūriu, Lietuvos veiksmai nebuvo vien techninis diplomatinis aktas, bet minkštosios galios signalas apie šalies įsipareigojimą demokratijai, žmogaus teisėms ir laisvam savarankiškumui tarptautiniuose santykiuose. Svarbu pabrėžti, kad minkštoji galia šiame kontekste veikė dviem kryptimis: kaip priemonė Taivanui plėsti savo tarptautinį matomumą, ir kaip būdas Lietuvai sustiprinti savo normatyvinę tapatybę globalioje erdvėje.

Jan Melissen knygoje „The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations“ pabrėžia, kad šiuolaikinė viešoji diplomatija pereina nuo informacijos sklaidos prie santykių kūrimo logikos. Tai reiškia, kad valstybės siekia ne tik „ištransliuoti“ savo žinutes, bet ir įtraukti auditorijas į dialogą (Melissen, 2005, 22). R. S. Zaharna, A. Arsenault ir A. Fisher tai vadina „tinkliniu požiūriu“, kuriame ryšio patikimumas ir abipusis pasitikėjimas tampa svarbiausiais aspektais. Tokia paradigma ypač tinka mažoms valstybėms, kurios neturi karinės ar ekonominės galios, bet gali pasiekti įtaką per įtakingus pasakojimus ir vertybinius rėmus (Zaharna, Arsenault ir Fisher, 2013, 9).

2.3. Žiniasklaida kaip politinių procesų dalyvė

Šių laikų žiniasklaida nebėra tik informacijos perdavimo priemonė – ji laikytina ir aktyviu politikos proceso dalyviu. Šiuolaikinė taksonomija, aprašoma Eytan Gilboa straipsnyje „Globali komunikacija ir užsienio politika“ („*Global Communication and Foreign Policy*“), leidžia išskirti keturis globalios komunikacijos veikėjų tipus: kontroliuojantį, ribojantį, įsikišantį ir instrumentinį (Gilboa, 2006, 1). „Kontroliuojantis veikėjas“ (*Controlling Actor*) pakeičia politikos formuotojus humanitarinių karinių intervencijų kontekste. Tai siejama su „CNN efektu“, kai globali televizija tampa tiesioginiu ir galbūt net dominuojančiu veikėju formuojant gynybos ir užsienio politiką. „Ribojantis veikėjas“ (*Constraining Actor*) riboja politikos formuotojus sprendimų priėmimo kontekste. Globali komunikacija, tai yra pasauliniu mastu sklindanti informacija ir jos pasauliniai mainai, veikia kaip vienas iš kelių veiksnių, turinčių įtakos užsienio politikos formavimui, sukeldama spaudimą lyderiams greitai reaguoti į įvykius. „Įsikišantis veikėjas“ (*Intervening Actor*)

tampa tarpininku tarptautinės mediacijos kontekste. Žymūs žurnalistai laikinai perima tarpininkavimo vaidmenį tarptautiniuose konfliktuose, veikdami kaip tarptautiniai politiniai tarpininkai: aktyviai veikia tarptautinės komunikacijos erdvėje, kišasi į kitų šalių informacijos procesus. „Instrumentinis veikėjas“ (*Instrumental Actor*) skatina derybas ir susitarimus konfliktų sprendimo kontekste. Lyderiai naudoja globalią komunikaciją siekdami pažangos derybose ir mobilizuodami visuomenės paramą susitarimams, pasitelkdami medijų diplomatiją (Gilboa, 2006, 3-13). Toks skirstymas leidžia geriau suprasti, kaip įvairios komunikacinės funkcijos atsiskleidžia užsienio politikos formavimo kontekste.

Globalios komunikacijos, dar galima vadinti tarptautinės komunikacijos, įtaka ryški analizuojant Taivaniečių atstovybės atidarymo Lietuvoje atvejį. Šis įvykis sulaukė didelio tarptautinės žiniasklaidos dėmesio ir sukėlė diplomatinį pasekmių tarp Lietuvos, Kinijos ir Taivano, įtraukiant ES ir JAV. Tokia situacija atskleidžia žiniasklaidos potencialą veikti kaip „ribojančiam veikėjui“, kuris, formuodamas viešąją nuomonę ir pateikdamas įvykius realiu laiku, tampa vienu iš veiksmų, darančių įtaką sprendimų priėmėjams užsienio politikos srityje. Tokiu atveju žiniasklaidos veikla atitinka „realaus laiko politikos“ sampratą, kai komunikaciniai srautai ir naratyvai veikia paraleliai su politinių sprendimų formavimu (Seib, 2012). Be to, šiame kontekste pasireiškė ir „įsiterpiančio veikėjo“ vaidmuo, kai žymūs tarptautiniai žurnalistai, nušviesdami situaciją, laikinai tapo tarpininkais tarp skirtingų politinių pozicijų. Jie ne tik perteikė skirtingų šalių perspektyvas, bet ir prisidėjo prie simbolinio diplomatinio konflikto interpretavimo pasaulinėje erdvėje. Šis procesas sietinas su „tarptautiniu politiniu tarpininkavimu“, kai tarptautinė komunikacija tampa priemone politinėms žinutėms skleisti ir pozicijoms derinti (Gilboa, 2006).

E. Gilboa pažymi, kad tradicinėje diplomatijoje ambasadoriai ir valstybių atstovai gana ilgai turėjo savotišką monopolį keliose svarbiose srityse: atstovauti savo šalims, perteikti savo šalies vyriausybės poziciją, vesti derybas ir sudaryti susitarimus, rinkti informaciją apie šalis, į kurias jie buvo komandiruoti, ir rekomenduoti veiksmus savo šalies politikams. Ryšių ir informacijos revoliucijos gerokai susilpnino pagrindinę ambasadorių padėtį visose keturiose srityse (Gilboa, 2006, 5) – dalį vaidmenų jei ne perėmė, tai į juos įsiterpė žiniasklaida. E. Gilboa pateikia terminą „žiniasklaidos diplomatija“. Tai – lyderių naudojimasis žiniasklaida siekiant išreikšti susidomėjimą procesais, atkreipti į juos dėmesį, stiprinti pasitikėjimą ir sutelkti visuomenės paramą susitarimams. Žiniasklaidos diplomatija vykdoma atliekant įvairią įprastą ir

specialią žiniasklaidos veiklą, įskaitant spaudos konferencijas, interviu ir informacijos nutekinimą, valstybių vadovų ir tarpininkų vizitus į konkuruojančias šalis (Gilboa, 2006, 11). Paprasčiau sakant, žiniasklaida pasitelkiama kaip įrankis suprantant, kad dažnu atveju ji gali būti daug efektyvesnė ir turinti daug didesnę sklaidą negu įprasta diplomatija. Aukšto rango pareigūnų pasisakymai tarptautinių santykių klausimais gali reikšti, kad politikos kontrolė perduota į pasaulinės televizijos rankas, tarsi vadovai nebepriimtų sprendimų remdamiesi interesais, o veikiau vadovautųsi emocinga visuomenės nuomone, kurią sužadina televizijos reportažai (Gilboa, 2006, 11). 2021 metų pabaigoje Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos (URM) užsakymu „Vilmorus“ atlikta apklausa parodė, kad Lietuvos vykdomai užsienio politikai pritaria tik 30 proc. respondentų, o nepitaria – 47 proc. (15min, 2022). Tai buvo prasčiausias pritarimo rodiklis per penkerius metus. URM 2021 metų veikos ataskaitoje daroma prielaida, kad „rodiklio reikšmės pokytį 2021 m. <...> lėmė Lietuvos užsienio politikos pokyčiai ir įgyvendinamos vertybinės politikos priemonės“ (URM, 2022, 9). Galbūt ir tai galėjo turėti įtakos, kad Taivaniečių atstovybės atveju buvo matyti švelnėjanti Lietuvos Vyriausybės retorika. Pirma, po atstovybės atidarymo pradėta akcentuoti, kad Lietuva ir toliau laikosi „vienos Kinijos“ politikos principo, su Taivano delegacijų atstovais susitiko ne aukščiausi šalies politikai, o žemesnės grandies tarnautojai, Lietuvos Prezidentas apskritai prakalbo apie padarytą klaidą (LRT, 2022). Tam tikrą atsitraukimą galėjo lemti ne tik aštri Kinijos reakcija, bet ir kitų šalių vykdyta „žiniasklaidos diplomatija“. Žiniasklaida gali veikti kaip informacinis hegemonas, nes lemia, kokia informacija ir iš kokių šaltinių pateikiama, taigi ir kokią įspūdį žmonės susidaro apie problemas. Tai reiškia, kad žiniasklaidos hegemoniją galima apibrėžti kaip situaciją, kai vienas rėmas yra toks dominuojantis, kad žmonės jį priima nepastebėdami ir nekvestionuodami (Savrum & Miller, 2015, 2). Komunikacijos tyrėjai kalba apie tai, kad žiniasklaida jau kuris laikas ne tik teikia informaciją, bet ir formuoja žmonių požiūrį į įvykius bei problemas.

3. Žiniasklaidos rėminimo teorijos

Prieš beveik dvidešimt metų E. Gilboa publikacijoje „Global Communication and Foreign Policy“ rašė, kad mokslininkai yra atlikę nemažai tyrimų, susijusių tik su keleto tarptautinių ir pasaulinių reiškinių komunikacijos aspektais. Tai – jėgos panaudojimas, kaip, pavyzdžiui, karas, terorizmas ir karinė intervencija, ir užsienio reikalų nušvietimas įvairiose žiniasklaidos priemonėse. Tačiau mokslininkai, pasak Gilboa, nepakankamai tyrinėjo žiniasklaidos vaidmenį ir

poveikį užsienio politikos bei diplomatijos įgyvendinimui, o dar mažiau dėmesio skyrė atsirandančiam svarbiam pasaulinės komunikacijos vaidmeniui ir jos poveikiui (Gilboa, 2006, 2).

Šiuo aspektu svarbu, kokį turinį ir kaip žiniasklaida pateikia, kokią informaciją akcentuoja. Mūsų nagrinėjamos temos atveju – svarbu ne tik, dėl kokių priežasčių Lietuva nusprendė leisti Vilniuje atidaryti Taivaniečių atstovybę ar kaip į tai reagavo kitų Valstybių vyriausybės, bet ir tai, kaip šį Lietuvos žingsnį nušvietė kitų šalių žiniasklaida.

3.1. Kas yra žiniasklaidos rėminimas?

Vienas pagrindinių rėminimo teoretikų Robert Entman pažymi, kad žurnalistai turi laikytis „objektyvaus“ informavimo taisyklių, tačiau vis tiek perteikti dominuojantį naujienų tekstą, o šis neleidžia daugumai auditorijos narių subalansuotai įvertinti situacijos (Entman, 1993, 7). Iš šio Entman pastebėjimo labai svarbu atkreipti dėmesį į mintį apie „dominuojantį naujienų tekstą“. Ką tai reiškia? Kas apsprendžia dominavimą? Ar tas „dominuojantis tekstas“ yra tik faktinė informacija, nusakanti kas, kada ir kur atsitiko, ar tai ir papildomos tų faktų interpretacijos, vertinimai? Rėminimo teorijos žiniasklaidoje tyrėjas Paulas D'Angelo teigia, kad sutelkdami dėmesį į naujienų rėminimą, turime atsižvelgti į konstruojamą žinios naratyvą ir joje pateikiamus stereotipus (D'Angelo, 2017, 7). Anksčiau šiame darbe aptarėme kokią įtaką valstybių tarpusavio santykiai turi žiniasklaidai ir kokią įtaką žiniasklaida gali turėti valstybių tarptautiniams santykiams, taip pat išsiaiškinome specifinį mažųjų valstybių vaidmenį geopolitiniame kontekste ir jų naudojamą minkštąją galią kaip komunikacijos priemonę statusui ar palankumui gauti. Taigi galime kelti klausimą, ar šie aspektai, nušviečiant tarptautinius įvykius, turi įtakos „dominuojančiam naujienų tekstui“, apie kurį užsimena Entman? Ar Taivaniečių atstovybės atidarymo kontekste galima tikėtis, kad skirtingų šalių žiniasklaida šį žingsnį nušvietė, vertino skirtingai? Kas tam galėtų turėti įtakos? Atsakymų galima ieškoti žiniasklaidos rėminimo teorijoje.

R. Entman sako, kad rėminimas – tai tam tikrų suvokiamos tikrovės aspektų atrinkimas ir jų išryškinimas komunikaciniame tekste taip, kad būtų skatinamas tam tikras problemos apibrėžimas, priežastinis aiškinimas, moralinis vertinimas ir (arba) aprašomo dalyko gydymo rekomendacija (Entman, 1993, 3). Josef Seethaler siūlo pasirinkti tokį įrėminimo apibrėžimą: „kai kurių įvykių ar problemų aspektų atrinkimas ir išryškinimas bei jų susiejimas, kad būtų skatinama tam tikra interpretacija, vertinimas ir sprendimas“ (Seethaler, 2013, 114). Paul D'Angelo, pažymi, kad žiniasklaidos rėmas yra rašytinis, žodinis, grafinis ar vaizdinis pranešimo būdas, kurį

komunikacijos specialistas naudoja tam, kad kontekstualizuotų temą, pavyzdžiui, asmenį, įvykį, epizodą ar problemą, tekste, perduodamame gavėjams tarpininkavimo priemonėmis (žiniasklaidos kanalais) (D'Angelo, 2017, 1). Dennis Chong ir James N. Druckman savo straipsnyje „Framing theory“ sako, kad įrėminimas – tai procesas, kurio metu žmonės susikuria tam tikrą problemos koncepciją arba perorientuoja savo mąstymą apie problemą (Chong, Druckman, 2007, 104). Šią mintį dar trumpiau perteikia Eviatar Zerubave (2024, 530) teigdamas, kad rėmai yra tik socialiniai konstruktai. Tai reiškia – tai, ką mes suprantame kaip rėmus, kaip interpretuojame jų turinį yra mūsų pačių sugalvoti dalykai, kai kuriais atvejais – visuotinai sutarti, tačiau taip pat sugalvoti. Žmonės patys linkę rėmams suteikti prasmes ir reikšmes. Visgi D'Angelo su tuo ne visai sutiktų. Jis teigia, kad kadangi žurnalistai kuria naujienas, rėminimo tyrėjai linkę manyti, kad naujienų organizacijos yra galutiniai rėmų, kurie pasiekia visuomenę, arbitrai (D'Angelo, 2017, 2). Tai reiškia, būtent žiniasklaida ir žurnalistai sukuria rėmus, pagal juos kuria turinį, pranešą naujienas, informuoja. Kitaip tariant, kaip rašė D'Angelo, kontekstualizuoja temą. Kontekstualizavimas, sako D'Angelo, – tai tikslingas elgesys, kai komunikacijos specialistas nustato temos rėmus. Vienas iš būdų, kaip tai padaryti, yra pabrėžti rėmus. Šiuo atveju komunikatorius nuolat susieja tam tikras informacijos dalis ir sąmoningai praleidžia galimai su tema susijusią informaciją, siekdamas apibrėžti temą ir pateikti apie ją tam tikrą nuomonę (D'Angelo, 2017, 1). Taigi žiniasklaidos rėmus komunikacijos specialistai naudoja siekdami paveikti asmenis ir (arba) grupes, kad jie mąstytų apie temą, ją vertintų ir veiktų pagal rėmų užkoduotą kontekstinę informaciją. Žiniasklaidos rėmai formuoja pagrindus, kuriais remdamiesi asmenys ir grupės mąsto apie temą, ją interpretuoja, vertina ir veikia, o įtikinamaisiais pranešimais siekiama pakeisti nuomonę ar požiūrį į konkretų objektą, pavyzdžiui, problemą ar asmenį (D'Angelo, 2017, 2). D'Angelo vertinimu, žiniasklaidos rėmai tam tikra prasme praplėtė žiniasklaidos objektyvumo sampratą, nes, kaip teigia mokslininkas, atsiradus rėmams objektyvumas reiškė, kad spaudos ir televizijos žurnalistai galėjo kontekstualizuoti temą, pateikdami savo požiūrį ir pagrindinę informaciją, tačiau tikslingai nepranešdami, kaip apie ją mąstyti, vertinti ar veikti (D'Angelo, 2017, 4). Tai, žinoma, nereiškia, kad dauguma žurnalistų stengiasi iškraipyti istoriją ar apgauti savo auditoriją. Tiesą sakant, įrėminimas jiems yra būtina priemonė, kad sumažintų problemos sudėtingumą, atsižvelgiant į atitinkamos žiniasklaidos priemonių apribojimus, susijusius su naujienų apimtimi ir eterio laiku (Scheufele, Tewksbury, 2007, 12). Paul D'Angelo taip pat išskiria žurnalistinę pusiausvyrą, pvz., kaip naujienų rėminimas gali sukelti klaidingą pusiausvyros jausmą, susijusį su lengvai ginčijamu

klausimu. Kiti autoriaus išskiriami rėminimo efektai: žinios stiprinimas ir amplifikacija, kai žurnalistai refleksyviai susieja rezonansinį įvykį ar frazę su tam tikra tema (pvz., naujienos apie JAV karą Irake apibūdinamos kaip „antrasis Vietnamas“).

Dietram A. Scheufele ir David Tewksbury, analizuodami rėmus, pateikė pavyzdį: 1997 m. respublikonų apklausų specialistas Frankas Luncas (Frank Luntz) pasirinktiems JAV Kongreso nariams išsiuntė 222 puslapių atmintinę, pavadintą „XXI amžiaus kalba“. Dalis atmintinės netrukus pasklido tarp darbuotojų, Kongreso narių ir žurnalistų. Lunco žinutė buvo paprasta: „Svarbu ne tai, ką sakai, o kaip sakai“ (Scheufele, Tewksbury, 2007, 9). Remdamasis įvairiais pranešimų testavimo realiuoju laiku ir tikslinių grupių tyrimo metodais, Frankas Luncas ištyrė respublikonų kampanijos pranešimus ir išskyrė terminus ir frazes, kurie rezonavo su konkrečiomis auditorijos interpretacinėmis schemomis ir todėl padėjo pakeisti žmonių požiūrį. Kitaip tariant, pranešimų poveikį lėmė ne turinio skirtumai, o pateikimo būdų skirtumai (Scheufele, Tewksbury, 2007, 9). Lunco pranešime nebuvo jokių iki tol negirdėtų komunikacijos atradimų, visgi jis buvo pirmasis profesionalus apklausų organizatorius, kuris sistemingai naudojo rėmimo koncepciją kaip kampanijos priemonę. Buvo suprata, kad rėmai atkreipia dėmesį į kai kuriuos aspektus, tačiau užgožia kitus elementus, todėl žiūrovai gali skirtingai reaguoti. Todėl, pavyzdžiui, politikai ar valstybės, jeigu kalbėtume apie šalies įvaizdį, reputaciją, tarptautinius santykius, siekiant paramos, yra priversti konkuruoti tarpusavyje ir su žurnalistais dėl naujienų rėmų.

3.2. Žiniasklaidos rėmų kategorijos

Robert Entman teigia, kad rėmai komunikacijos procese turi mažiausiai keturias dalis: komunikatorių, tekstą, gavėją ir kultūrą. Komunikatoriai, spręsdami, ką sakyti, sąmoningai arba nesąmoningai priima sprendimus dėl rėmų (dažnai vadinamų schemomis), kurie organizuoja jų įsitikinimų sistemas. Tekstas turi rėmų, kurie pasireiškia tam tikrų raktinių žodžių, frazių, stereotipinių vaizdų, informacijos šaltinių ir sakinių, kuriuose pateikiamos temiška sustiprinančios faktų ar vertinimų grupės, buvimu arba nebuvimu. Rėmai, kuriais vadovaujasi informacijos gavėjas, mąstydamas ir darydamas išvadas, gali atspindėti arba neatspindėti tekste esančių rėmų ir komunikatoriaus ketinimų formuoti rėmus. Kultūra – tai dažniausiai pasitelkiamų rėmų sanakaupa <...> iš tikrųjų kultūrą galima apibrėžti kaip empiriškai įrodomą bendrų rėmų rinkinį, pasireiškiantį daugumos socialinės grupės žmonių diskurse ir mąstyme (Entman, 1993, 52-53). Mokslininkas taip pat išskiria „silence“ ir „salience“ sąvokas. Pirmoji sąvoka – tylą – reiškia,

kad informacijos skleidėjai sąmoningai pasirenka, ko nepranešti, apie ką nutylėti. Antrąją sąvoką Entman apibūdina taip: tai reiškia, kad informacija padaroma auditorijai labiau pastebima, reikšmingesnė ar įsimintinesnė. Padidinus svarbą, padidėja tikimybė, kad gavėjai suvoks informaciją, išvelgs jos prasmę, ją apdoros ir išsaugos atmintyje (Entman, 1993, 53). Eviatar Zerubave formuluoja, pasak jo, pagrindinę rėmimo taisyklę: „kreipk dėmesį į tai, kas yra rėmo viduje“, „ir nekreipk dėmesio į tai, kas yra už jo ribų“ (Zerubave, 2024, 531). Taigi, įrėminimo sąvoka reiškia, kad įrėminimas turi bendrą poveikį didelei auditorijos daliai, nors nėra tikėtina, kad jis turės visuotinį poveikį visiems. Panašiai teigia ir Scheufele su Tewksbury, sakydami, kad įrėminimas grindžiamas prielaida, kad tai, kaip problema apibūdinama naujienų pranešimuose, gali turėti įtakos tam, kaip ją supranta auditorija. Įrėminimas dažnai siejamas su psichologija ir sociologija (Scheufele, Tewksbury, 2007, 11).

Analizuojant valstybių tarptautinius santykius ir su jais susijusią komunikaciją, taigi ir Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atidarymą, per žiniasklaidos rėminimo teoriją, labai prasminga būtų nagrinėti H. Semetko ir P. M. Valkenburg išskirtus bei išanalizuotais rėmais. Autorės, atlikusios spaudos bei televizijos pateikiamų naujienų turinio analizę apžvelgiančių tyrimų apibendrinimą, išskyrė ir apibendrino penkis rėmus, kurie gali būti taikomi atliekant dedukcinę naujienų turinio analizę: konfliktų, žmogiškojo intereso, ekonominių pasekmių, moralės ir atsakomybės rėmai (Semetko, Valkenburg, 2000, 3-4). **1. Konfliktų rėmas.** Jame akcentuojamas konfliktas tarp asmenų, grupių ar institucijų kaip priemonė patraukti auditorijos susidomėjimą. Taigi Taivaniečių atstovybės atidarymo Lietuvoje atveju, pagal konflikto rėmą, žiniasklaidos pranešimuose, straipsniuose, analizėse pirmiausia bus ieškoma, ar atstovybės atidarymas bus nušviestas kaip konfliktinė situacija; ar aprašoma dėl kokių esamų konfliktų toks žingsnis buvo žengtas ir kokius naujus konfliktus tai sukėlė. Analizuoti, ar žiniasklaida daugiausiai akcentavo Taivano ir Kinijos konfliktą, ar pabrėžė dar iki atstovybės atidarymo tvyrojusią įtampą tarp Lietuvos ir Kinijos, galiausiai – ar dominavo pranešimai apie tai, kad leisdamas atidaryti atstovybę Vilniuje, Lietuva supykė Kiniją, stojo į tiesioginę konfrontaciją ir t.t. Konfliktą rėminti galima ir per vieną (Lietuvą, Taivaną) ar kitą (Kiniją) pusę palaikančių šalių. **2. Atsakomybės rėmas.** Jis pasitelkiamas siekiant tam tikrą politinę problemą ar klausimą pateikti taip, kad atsakomybė už jos priežastį ar sprendimo būdą būtų priskirta šalies vyriausybei, tam tikram asmeniui arba grupei. Mūsų nagrinėjamos temos atveju, žiniasklaidos pranešimuose ieškant atsakomybės rėmo, reikės analizuoti, ar žiniasklaidos turinys akcentuoja, kas yra kaltas dėl kilusio konflikto. Kas daugiausia

cituojami: Prezidentas, tuometė Ministrė Pirmininkė, Užsienio reikalų ministras. Kokiam kontekste jie cituojami, kas cituojama. Taip pat atsakomybės rėmas galėtų pabrėžti Kinijos vaidmenį ir reakciją, įvestas sankcijas ir pan. Aktualus būtų ir šalių partnerių (ne)veikimas, pvz., Europos Sąjungos ar JAV. **3. Ekonominių pasekmių rėmas.** Juo pranešimas apie įvykį, problemą ar tam tikrą klausimą pateikiamas atsižvelgiant į ekonomines pasekmes, kurias tai turės asmeniui, grupei, institucijai, regionui ar šaliai. Pagal šį rėmą, pasirinktuose straipsniuose turėtų būti vertinama kokią įtaką, pvz., Lietuvos ar Taivano, Kinijos ekonomikai padarė sprendimas atidaryti atstovybę, Kalbant apie Lietuvą – ar tai paveikė šalies prekybą su kitais ekonominiais partneriais, tarp jų ir Kinija bei Taivanu. Kaip pakito importas ir eksportas, kokius nuostolius Lietuvos ekonomikai atnešė Kinijos taikytas spaudimas ir sankcijos, kaip tai paveikė prekybą su Kinija ar Taivanu vysčiusius verslus – tik šiuo atveju jau ne tiek gilinantis į žmogiškas istorijas, kiek į skaičius (pelną, nuostolius). Analizuojant ekonominių pasekmių rėmą verta ieškoti ir informacijos, ar toks žingsnis padėjo sustiprinti bendradarbiavimą su kitomis šalimis. **4. Moralės rėmas.** Jis tam tikrą įvykį, problemą ar klausimą pateikia religinių ir (ar) moralinių principų kontekste. Ieškant šio rėmo atitikmens žiniasklaidos turinyje apie Taivaniečių atstovybę Lietuvoje, reikės ieškoti, ar pranešimuose yra akcentuojama Lietuvos „vertybinė užsienio politika“ ar šalies demonstruojamas „moralinis stuburas“ ginant laisvę ir demokratiją, taip pat galėtų būti prisiminta pačios Lietuvos istorija, kai maža valstybė pasipriešino ir išsivadavo iš galingos Sovietų Sąjungos okupacijos. Taip pat šiuo atveju galėtų būti akcentuojamas šalių (Lietuvos ir Taivano) lūkestis ir teisė veikti savo nuožiūra, pačioms rinktis partnerius ir t.t. **5. Žmogiškojo intereso rėmas.** Jis pristato tam tikrą politinę naujieną ar problemą per emocinį kampą, suteikia naujienai ar problemai „žmogiškąjį veidą“, taip siekiant patraukti bei išlaikyti auditorijos susidomėjimą. Pagal šį rėmą, pranešimuose apie Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atidarymą reikėtų ieškoti „žmogiškų“ istorijų. Pavyzdžiui, kaip Kinijos spaudimas paveikė Lietuvos verslininkus, kaip Lietuvos visuomenė priima šį sprendimą, kokios dėl to nuotaikos Taivane, jo gyventojų. Taip pat straipsniai apie į Lietuvą atvykusius dirbti ir gyventi atstovybės darbuotojus, jų požiūrį į Lietuvą, aklimatizaciją ir gyvenimą; vykstančius kultūrinius ir kitokio pobūdžio mainus tarp visuomenių (pvz., į Lietuvą koncertuoti pirmą kartą buvo atvykęs Taivano orkestras ir pan.).

Holli A. Semetko ir Patti M. Valkenburg sako, kad naujienų rėmai yra konceptualūs įrankiai, kuriais žiniasklaida ir asmenys remiasi perteikdami, interpretuodami ir vertindami informaciją (Semetko, Valkenburg, 2000, 10). Taigi, rėmai apibrėžia problemas – nustato, ką

priežastinis veiksnys daro, kokias sąnaudas ir naudą, paprastai matuojamą bendromis kultūrinėmis vertybėmis, duoda; diagnozuoja priežastis – identifikuoja problemą sukeliančias jėgas; priima moralinius sprendimus – įvertina priežastinius veiksnius ir jų poveikį; siūlo priemones, siūlo ir pagrindžia problemų sprendimo būdus ir numato jų galimą poveikį (Entman, 1993, 6). Visgi, Chong ir Druckman akcentuoja, kad rėminimas komunikacijoje gali būti apibrėžtas tik atsižvelgiant į konkretų klausimą, įvykį ar politinį veikėją, nes netgi tas pats klausimas skirtingais laikotarpiais gali būti sprendžiamas skirtinguose rėmuose (Chong, Druckamn, 2007, 106). Ir iš tiesų galime manyti, kad tas pats Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atidarymo klausimas galėtų būti žiniasklaidos rėminamas visai kitaip, pvz., jeigu šis įvykis nutiktų dabar, esant naujam JAV administracijai, kai Prezidentas D. Trumpas skelbia „muitų karus“ visam pasauliui, ar, pvz., jeigu dauguma Vakarų pasaulio valstybių Kiniją laikytų savo partnere ir sąjungininke. Kitokie rėmai galėtų būti ir tokiu atveju, jeigu Lietuvos pavyzdžiu būtų pasekę daugiau šalių ir taip pat būtų leidę atidaryti atstovybę būtent Taivaniečių pavadinimu ir panašiai. Todėl šiuo atveju svarbu pabrėžti, kad šio darbo tema analizuojama iš konkretaus laikotarpio perspektyvos – to meto, kai Lietuvoje buvo atidaryta Taivaniečių atstovybė ir visas tuo metu vyravęs geopolitinis bei komunikacinis fonas. Šis laikotarpis bus ir šio darbo tyrimo ašis.

II. TYRIMAS

1. Metodologija

Iki šiol šiame darbe, naudodami teorines prieigas, analizavome, kokiai geopolitinei ir komunikacinei atmosferai tvyrant Lietuva priėmė sprendimą leisti Vilniuje atidaryti Taivaniečių atstovybę. Kokias minkštosios galios priemones, kaip maža valstybė, Lietuva naudojo, kokio rezultato tikėjosi. Turėdami visa tai omenyje, apsibrėžėme galimus žiniasklaidos rėmus ir jų funkcijas, kurių bus ieškoma analizuojant pasirinktų žiniasklaidos priemonių publikacijas apie Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atidarymą.

Tyrimo metodologija – kokybinis ir kiekybinis tyrimas atliekant turinio analizę. Kokybinei analizei pasirinkti leidiniai: BBC, „The New York Times“ (NYT), „The Wall Street Journal“ (WSJ), „Politico“, „RT“ (buvęs „Russia Today“). Šie leidiniai pasirinkti vertinant skirtingus kriterijus.

Pirmiausia – **BBC** – nacionalinis Jungtinės Karalystės transliuotojas, taip pat pagal skatomumą ir žiūrimumą užimantis pirmą vietą šalyje, nelaikomas jokios politinės krypties šalininku.

„**The New York Times**“ – vienas didžiausių ir labiausiai skaitomų naujienų leidinių Jungtinėse Amerikos Valstijose (Newzdash, 2025 spalio). Vis dėlto, žinomas faktas, kad šis leidinys laikomas pro–demokratišku, t.y., dažniausiai remiančiu JAV Demokratų partiją ar jos kandidatus rinkimuose. Tuo metu, kai Lietuvoje buvo atidaryta Taivaniečių atstovybė Amerikos Prezidentu kaip tik buvo Demokratų atstovas.

Kaip atsvarą tyrime norėta rinktis ir FoxNews portalą, kuris pripažįstamas labiausiai pro–respublikonišku, tačiau šiame portale nepavyko rasti nė vieno straipsnio apie Lietuvoje atidarytą Taivaniečių atstovybę ar su šiuo įvykiu susijusią kontekstinę informaciją. Todėl kaip kitas JAV leidinys šiam tyrimui buvo pasirinktas „**The Wall Street Journal**“, kuris taip pat laikomas konservatyvesnių pažiūrų, labiau remiantis šalies Respublikonus.

„**Politico**“ – ne vienus metus pripažįstamas įtakingiausiu Europos Sąjungos leidiniu. Jis tyrimui pasirinktas ir dėl to, kad priešingai kitiems, dažnai stengiasi temas nušviesti visos Europos Sąjungos kontekste, ne per vienos konkrečios šalies aktualijas.

„**RT**“ – vienas didžiausių ir vis dar Europoje prieinamų rusiškų leidinių, kuris taip pat publikuoja medžiaga anglų kalba. Čia svarbu paminėti, kad tyrimui rinktasi iš leidinių, kurie publikuoja informaciją anglų kaip pagrindine kalba, nes, pvz, renkantis leidinius rusų kalba, straipsnius reikėtų versti programėlių pagalba, kurios, deja, iki šiol neverčia visiškai tiksliai. Tokiu atveju nebūtų galima patikrinti, ar tikrai išversta teisingai, o tai galėtų turėti įtakos netikslumams tyrime.

Tyrime sieksime atsakyti į šiuos klausimus: kokie rėmai, iš penkių išskirtų, naudoti žiniasklaidos pranešimuose? Kurie rėmai dominavo? Ar buvo skirtumų, jei taip – kokių, tarp JAV, Vakarų Europos ir rusijos žiniasklaidos pateikiamos informacijos šia tema? Kaip buvo interpretuota geopolitinė ir diplomatinė šio įvykio reikšmė? Kokias Lietuvos tarptautinės komunikacijos žinutes užsienio žiniasklaidos leidiniai perdavė? Kaip patys komunikavo apie Lietuvą? Kiekybinėje analizėje vertinta, kiek pasirinktu laikotarpiu publikuota straipsnių konkrečia tema, kuriuose leidiniuose daugiau, kuriuose – mažiau.

Ieškant konkrečių straipsnių buvo naudoti šie raktiniai žodžiai: „Lithuania“, „Taiwan“, „China“ (*Lietuva, Taivanas, Kinija*). Šiam tyrimui atlikti pasirinktas žiniasklaidos straipsnių laikotarpis: nuo 2021 m. rugpjūčio mėnesio iki 2022 m. sausio pabaigos. T.y. pusmetis, apimantis laikotarpį nuo oficialaus pranešimo, kad Lietuva leis atidaryti Taivaniečių atstovybę ir kelis mėnesius po atstovybės atidarymo. Pasirinkus tokį laikotarpį galima šiek tiek geriau suprasti, kokios nuotaikos, vertinimai užsienio žiniasklaidoje buvo prieš tai, kaip aptartas dar tik planuojamas atstovybės atidarymas. Tuomet galima matyti jau paties įvykio vertinimus, o pora mėnesių po atstovybės atidarymo suteikia galimybę įvertinti kaip šis sprendimas rėminamas retrospektyviai, kaip įkontekstinami visi po to sekę įvykiai.

Iš viso analizuota 28 straipsniai, kuriuose aprašomas ne tik vienas konkretus įvykis – Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atidarymas, bet ir tiesiogiai su šiuo įvykiu susijęs kontekstas, straipsniai, kuriuose atstovybės atidarymas minimas kaip vienas svarbių aspektų bendram publikacijos turiniui. Svarbu pažymėti, kad toliau tyrime citatos iš analizuojamų straipsnių bus pateikiamos originalo (anglų) kalba. Taip siekiant išvengti žodžių ir išsireiškimų interpretacijų verčiant į lietuvių kalbą, be to – norint tiksliau atskleisti naudotus rėmus, išryškinti naratyvus.

2. Straipsnių analizė

2.1. BBC publikacijos

Pasirinktu laikotarpiu BBC publikavo 5 straipsnius, kurie tiesiogiai aprašo Taivaniečių atstovybės atidarymą Lietuvoje ir su šiuo įvykiu susijusį kontekstą. Žiniasklaidos rėmai, pagal Semetko ir Valkenburg, straipsniuose pasiskirstė netolygiai.

	Konflikto	Atsakomybės	Ekonominių pasekmių	Moralės	Žmogiškojo intereso
China downgrades diplomatic ties with Lithuania over Taiwan row (2021-11-22)	•	•		•	
Taiwan buys 20,000 bottles of Lithuania rum destined for China (2022-01-05)	•	•	•		•
Taiwan setting up \$200m Lithuania fund amid China row (2022-01-06)	•	•	•		
Lithuania: The European state that dared to defy China then wobbled (2022-01-07)	•	•	•	•	

Lithuania-China row: EU escalates trade dispute with Beijing (2022-01-27)	•	•	•		
	5	5	4	2	1

Konflikto rėmą galima rasti jau pačiose kai kurių straipsnių antraštėse, pvz., „China downgrades diplomatic ties with Lithuania over Taiwan row“; „Taiwan setting up \$200m Lithuania fund amid China row“; „Lithuania: The European state that dared to defy China then wobbled“, „Lithuania-China row: EU escalates trade dispute with Beijing“ – šiose antraštėse pasikartoja ginčo, konflikto tarp Lietuvos ir Kinijos akcentavimas, ar pateikiama net skambiau – „šalis, išdrįsusi pasipriešinti Kinijai“. Visos šios publikacijos vien savo pavadinimuose koduoja, kad tekstuose bus rašoma apie Lietuvos ir Kinijos konfliktą. Dažniausiai akcentuojama, kad konfliktas kilo ir gilėja dėl Lietuvos sprendimo leisti Vilniuje atidaryti Taivaniečių atstovybę būtent tokiu pavadinimu. Bet kalbant apie konfliktą, įprastai akcentuojamas tik pats faktas, kad toks konfliktas yra, nesirenkama pusė. T.y. nerašoma, pavyzdžiui, „Lietuvos sukeltame konflikte su Kinija...“ ar „Lietuvos konfliktas su Kinija“, kas suponuotų, kad Lietuva yra visiškai atsakinga dėl susidariusios situacijos. Minimasi tik faktas, kad konfliktas tarp šių dviejų valstybių yra.

Atsakomybės rėmas taip pat randamas visuose analizuojamuose BBC straipsniuose, tik atsakomybė priskiriama ne visada tai pačiai pusei. Vienas leitmotyvas – dėl konflikto atsakinga Lietuva, nes leido atidaryti Taivaniečių atstovybę: „China has downgraded its diplomatic relations <...>, days after the Baltic state allowed Taiwan to open a de facto embassy there“ (BBC, 2021 11 22); „It comes after Lithuania allowed Taiwan to open a de facto embassy there“ (BBC, 2022 01 05); „That was the status quo in Europe, until Lithuania dared to be different“ (BBC, 2022 01 07). Kitais atvejais atsakomybė dėl konflikto priskiriama Kinijai: „The EU has accused China of "illegal" trade practices as it launched an official dispute on behalf of one of its smallest member states“ (BBC, 2022 01 27); „<...> purchased the rum after learning that it could be blocked from entering China“ (BBC, 2022 01 05); Vis dėlto, išanalizavus BBC straipsnius galima teigti, kad dominuoja atsakomybės padalinimas abiem pusėms: tiek Lietuvai – savo sprendimu tarsi išprovokavusiai Kinijos pyktį, tiek Kinijai, kuri vertinama kaip reagavusi per ūmiai ir neproporcingai: „While China completely overreacted, there's some irritation that Lithuania has dragged the EU into this dispute“ (BBC, 2022 01 27);

Ekonominių pasekmių rėmas randamas 4 straipsniuose. Aprašoma, kokių ekonominių sankcijų ar ribojimų Kinija ėmėsi prieš Lietuvą: „the European Commission says it has evidence that China is refusing to clear Lithuanian goods through customs, rejecting import applications and pressuring EU companies to remove Lithuanian inputs from their supply chains“ (BBC, 2022 01 27). Taip pat – kokius nuostolius realiu laiku Lietuva gali patirti dėl Kinijos veiksmų: „Taiwan buys 20,000 bottles of Lithuania rum destined for China“ (BBC, 2022 01 05), „Given that China accounts for just 1% of Lithuania's exports, the Baltic state had less to lose than some of its European allies“ (BBC, 2022 01 07). Be to, rašoma ir kaip Taivanas stengiasi padėti Lietuvai ne tik supirkdamas Kinijai skirtą romą, bet ir papildomomis investicijomis: „Taiwan has said it will set up a \$200m fund to invest in Lithuania as it tries to fend off Chinese diplomatic and trade pressure on the Baltic state“ (BBC, 2022 01 06). Gana išsamus ir ilgas straipsnis BBC publikuotas apie tai, kaip dėl Kinijos prieš Lietuvą taikomo spaudimo įsitraukė Europos Sąjunga: „The EU has now taken the case to the World Trade Organisation“ (BBC, 2022 01 27); Išanalizavus atsirinktus BBC straipsnius matyti, kad apie galimas ekonomines konflikto pasekmes nebuvo rašoma tik viename straipsnyje, kuriame pranešama apie pažemintą diplomatinių santykių lygį. Visose kitose publikacijose šia tema ekonominis aspektas paminimas, dažniausiai nurodant sankcijas Lietuvai ir jos galimus ekonominius praradimus. Tuo pačiu situacija netirštinama, veikiau pateikiama reali situacija ir skaičiai: pavyzdžiui, „The rum blockage is just the latest example reported to be suffered by Lithuanian businesses and traders - although China counts for just 1% of Lithuania's exports“ (BBC, 2022 01 05); „<...> China accounts for just 1% of Lithuania's exports, the Baltic state had less to lose than some of its European allies“ (BBC, 2022 01 07).

Moralės rėmą galima rasti 2 iš 5 straipsnių. Jis pateikiamas per Lietuvos teisę pačiai spręsti su kuo nori plėtoti santykius: „Lithuania defended its right to have ties with Taiwan, but said it respected the "One China" policy“ (BBC, 2021 11 22), taip pat paminint Lietuvos istorijos faktus, kurie tarsi suponuoja Lietuvą turint moralinį pagrindą elgtis taip, kaip pasielgė: „As the first state to declare independence from the Soviet Union in 1990, Lithuania blazed a trail for democracy in Central and Eastern Europe“ (BBC, 2022 01 07). Straipsnyje „Lithuania: The European state that dared to defy China then wobbled“, kurio jau antraštėje Lietuva rėminama kaip drąsi šalis, vėliau galima rasti ir Lietuvos gretinimą su mitologiniais veikėjais: „For this, Lithuania was condemned by China but lauded elsewhere as a champion of democracy. Lithuania – a country of about 2.8 million people – was portrayed in the media as the David to China's Goliath“ (BBC,

2022 01 07). Kita vertus, antraštėje taip pat užsimenama, kad galiausiai Lietuva susvyravo („wobbled“) – čia turima omenyje, kad sulaukusi Kinijos reakcijos pradėjo kalbėti apie ir toliau gerbiamą „vienos Kinijos“ politiką bei iš Prezidento paisrodžiusią kritiką: „Mr Nauseda's suggestion of a "mistake" jarred with Lithuania's consistent messaging up to now. In explicit terms he has asked Foreign Minister Gabriel Landsbergis to de-escalate the situation“ (BBC, 2022 01 07). Reikia atkreipti dėmesį, kad pastarasis straipsnis – vienintelis, kuriame BBC atkreipė dėmesį į tai, kad Lietuva – maža valstybė. Vieną kartą įvardinant gyventojų skaičių, kitąkart tiesiogiai pavadinant mažą: „In July last year, the tiny European state of Lithuania announced the opening of a Taiwanese representative office in its capital, Vilnius“. Tačiau Lietuvos dydis pateikiamas labiau pozityviame kontekste – kaip maža valstybė dėl demokratijos vertybių ir principų išdrįsusi pasipriešinti milžinei. Apibendrinant BBC straipsnius galima sakyti, kad moralės rėmą BBC taikė Lietuvos naudai, aprašydami mažą šalį kaip drąsią ir nuo senų laikų demokratiją ginančią.

Žmogiškojo intereso rėmas sutinkamas tik viename BBC straipsnyje, kuriame pranešama, kad Taivanas nusprendė nupirkti 20 tūkst. lietuviško romo butelių, kurie buvo skirti Kinijai: „Taiwan is sharing tips with the public on how to drink and cook with rum after it bought 20,000 bottles of Lithuanian rum bound for China. <...> It also urged locals to buy rum at the end of January, when the shipment would be on sale and shared recipes for a Dark 'n' Stormy cocktail, and rum-infused French toast, steak and hot chocolate“ (BBC, 2022 01 05). Be šios informacijos straipsnis būtų labiau apie ekonomines pasekmes ir Taivano bandymą jas spręsti, tačiau aprašymas kaip Taivano valdžia kviečia gyventojus pirkti lietuvišką romą ir net informuoja kaip ir kur jį galima panaudoti, atskleidžia žmogiškąjį interesą: padėti Lietuvai nori ne tik Taivano valdžia, bet ir visuomenė.

Apibendrinant visus išanalizuotus BBC straipsnius akivaizdu, kad aprašant Taivaniečių atstovybės atidarymą Lietuvoje ir su tuo susijusį kontekstą, britų visuomeninis transliuotojas akcentavo konfliktą, kilusį tarp Lietuvos ir Kinijos. Straipsniuose išlaikomas nešališkumas vertinant, kas dėl konflikto atsakingas. T.y. atsakomybė rėminama ne kaltinant vieną ar kitą pusę, o veikiau nurodant aplinkybes, kurios lėmė konfliktą: Lietuva leido atidaryti atstovybę, Kinija dėl to sureagavo neadekvačiai. BBC publikacijose daug dėmesio skiriama ekonominėms šio konflikto pasekmėms, iš esmės tik iš Lietuvos perspektyvos. Vis dėlto susidariusi situacija rėminama

Lietuvai pozityviu naratyvu: maža šalis, pirmoji išstojusi iš Sovietų Sąjungos, išdrįso pasipriešinti Kinijai, taip tarsi tęsdama dar 1990 m. pradėtą kovą už demokratiją ir jos vertybes.

2.2. The New York Times publikacijos

Šiam darbui aktualiu laikotarpiu amerikietišrame „The New York Times“ pavyko rasti tik 1 publikaciją, kurioje aprašomas Taivaniečių atstovybės Vilniuje atidarymas ir su šiuo įvykiu susijęs kontekstas. Dar keliuose kituose straipsniuose dėmesio centre – Kinija ir jos santykiai su kitomis šalimis, tarp jų ir Taivanu, tačiau įvykiai Lietuvoje paminimi fragmentiškai, jie nėra svarbiausias straipsnių akcentas, todėl šioje analizėje detaliau nebus nagrinėjami.

	Konflikto	Atsakomybės	Ekonominių pasekmių	Moralės	Žmogiškojo intereso
Lithuania vs. China: A Baltic Minnow Defies a Rising Superpower (2021 10 08)	•	•	•	•	
	1	1	1	1	0

Vienintelis, bet išsamus, daugiau nei 4 A4 formato lapų, ir beveik 10 000 spaudos ženklų straipsnis, publikuotas 2021 spalio 8 „The New York Times“ straipsnis „Lithuania vs. China: A Baltic Minnow Defies a Rising Superpower“ jau savo antraštėje akcentuoja konfliktą. **Konflikto rėmą** galima pastebėti ir tolesniame straipsnio turinyje: „Lithuania has enraged China by advising officials to scrap Chinese phones that it says contain censorship software, while cozying up to Taiwan and quitting a Chinese-led regional forum“,

„Chinese state media has assailed Lithuania, mocked its diminutive size and accused it of being the “anti-China vanguard” in Europe“, „In the battlefield of geopolitics, Lithuania versus China is hardly a fair fight“, „<...> enraging China — and not for the first time. Lithuania has also embraced Taiwan“ (NYT, 2021 10 08) Konfliktas, kaip ir BBC straipsnių atveju, pateikiamas kaip tiesiog egzistuojantis faktas, nebandant nurodyti, kas yra konfliktą sukėlusioji pusė.

Tiesioginį **atsakomybės rėmą** šiame straipsnyje rasti sunku. Atsakomybė pateikiama arba per vienos iš pusių, daugiausia Kinijos, perspektyvą: „China’s foreign ministry accused Lithuania of crossing a “red line,” and urged it “to immediately rectify its wrong decision,” and “not to move further down the wrong path.”; „From China’s perspective, last week’s release of a report on the Chinese-made cellphones by Lithuania’s Defense Ministry Cyber Security Center was yet another

provocation.“ Tai yra, aprašoma, kas Kinijos vertinimu padaryta blogai arba kaip vienas ar kitas žingsnis vertinamas iš Kinijos perspektyvos. Lietuvos atsakomybę galima rasti tik netiesiogiai, pavyzdžiui: „<...> enraging China — and not for the first time. Lithuania has also embraced Taiwan“. Pateikiamas pavyzdys, kokie Lietuvos veiksmai galėjo sukelti Kinijos pyktį, bet ne tiesiogiai nurodoma, kad būtent dėl to ir kilo konfliktas. Apskritai vertinant atsakomybės dėmenį šiame konflikte, galima atkreipti dėmesį, kad „The New York Times“ savo straipsnyje atsakomybę labiau linkusi perkelti Kinijai. Tai pagrindžia ir nuoroda į JAV administracijos išreikštą palaikymą Lietuvai: „Eager to avoid getting pummeled, Mr. Landsbergis visited Washington this month and met with Secretary of State Antony Blinken, who pledged “ironclad U.S. support for Lithuania in the face of attempted coercion from the People’s Republic of China”, ir akcentuojamas Lietuvos dydis: „Lithuania versus China is hardly a fair fight — a tiny Baltic nation with fewer than 3 million people against a rising superpower with 1.4 billion. Lithuania’s military has no tanks or fighter jets, and its economy is 1/270th the size of China’s“ bei „Lithuania’s small size, the foreign minister lamented, “made us an easy target” for China because “their calculation is that it is good to pick enemies way, way, way below your size, draw them into the fighting ring and then beat them to pulp.” Šios citatos kalba apie nevienodą galių pasiskirstymą ir neteisingą kovą, kuomet supergalia taikiniu pasirenka mažą, vadinasi – ir silpną, priešininką.

Apskritai, „The New York Times“ straipsnyje ne vieną kartą pabrėžiamas Lietuvos mažumas: „But, surprisingly, Lithuania has proved that even tiny countries can create headaches for a superpower“, „Despite its puny size, Lithuania looms surprisingly large in Chinese calculations <...>“. Bet valstybės mažumas pateikiamas ne neigiamame kontekste, o veikiau priešingai – kaip nuostaba, kad tokia maža šalis išdrįso priešintis didžiajai Kinijai.

Ekonominių pasekmių rėmas straipsnyje ne ryškus, labiau paminimos priemonės, kurių Kinija ėmėsi prieš Lietuvą, nei kiek tiesioginės žalos tai gali turėti. Be to vis akcentuojama, kad Lietuvos ir Kinijos ekonominiai santykiai nėra reikšmini: „Furious, Beijing has recalled its ambassador, halted trips by a Chinese cargo train into the country and made it nearly impossible for many Lithuanian exporters to sell their goods in China“, „Lithuania, which does little trade with China <...>“ Lithuania’s economy minister, Ausrine Armonaite, downplayed the damage, noting Lithuania’s exports to China accounted for only 1 percent of total exports. Losing that, she said, “is not too harmful”, „A bigger blow, according to business leaders, has been the disruption

in the supply of Chinese-made glass, electronic components and other items needed by Lithuanian manufacturers. Around a dozen companies that rely on goods from China last week received nearly identical letters from Chinese suppliers claiming that power cuts had made it difficult to fulfill orders“.

Vertinant straipsnio turinį, galima teigti, kad **moralės rėmas** – dominuojantis. Nuo tuomečio užsienių reikalų ministro citatų, kaip pavyzdžiui, „Gabrielius Landsbergis, the foreign minister, said the country had a “values-based foreign policy” of “supporting people supporting democratic movements”, iki istorinių nuorodų: „It also commands Chinese attention because of its oversize role in the collapse of the Soviet Union, a drama that China has studied in hope of heading off similar centrifugal forces at home. In 1990, Lithuania was the first Soviet republic to declare its independence from Moscow — a cause led by the foreign minister’s grandfather, Vytautas Landsbergis. “China regards Lithuania as a museum to save itself from a Soviet-like collapse,” Mr. Wu said“. Tekste kuriamas Lietuvos, kaip demokratijos vertybes puoselėjančios ir ginančios valstybės, įvaizdis, pasirenkamos ir šį įvaizdį atspindinčios citatos, kaip pavyzdžiui: „Lithuania has made “a clear geopolitical decision” to side decisively with the United States, a longtime ally, and other democracies, said Laurynas Kasciunas, the chairman of the national security and defense committee. “Everyone here agrees on this. We are all very anti-communist Chinese. It is in our DNA.”

Apibendrinant verta atkreipti dėmesį į porą aspektų. „The New York Times“ šiam darbui aktualių laikotarpiu publikavo tik vieną, bet išsamų analitinį straipsnį apie Lietuvos ir Kinijos santykius bei kilusį konfliktą dėl Taivaniečių atstovybės. Verta prisiminti, kad ši žiniasklaidos priemonė laikoma palankia Demokratų politinei linijai, o Taivaniečių atstovybė atidaryta būtent tuo metu, kai JAV valdė Demokratų partijos administracija ir Prezidentas Joe Bidenas. Ši detalė leistų manyti, kad šio darbo temai aktualių publikacijų bus daugiau, tačiau to priežasčių ieškojimas jau būtų subjektyvūs spėjimai. Kitas aspektas – Lietuva straipsnyje rėminama palankiai. Kaip maža, bet drąsi šalis, principingai ginanti savo vertybes, kurias „atsinešė“ iš istorinės patirties. Be to, turi Jungtinių Valstijų palaikymą.

2.3. The Wall Street Journal publikacijos

Šiam darbui aktualiu laikotarpiu amerikietišame „The Wall Street Journal“ publikuoti 7 straipsniai, kurių dėmesio centre – Taivaniečių atstovybės Vilniuje atidarymas ir su šiuo įvykiu susijęs kontekstas.

	Konflikto	Atsakomybės	Ekonominių pasekmių	Moralės	Žmogiškojo intereso
China Presses EU Over Taiwan by Targeting One of Smallest Members (2021 12 15)	•	•	•		
China Bullies Little Lithuania (2021 12 22)	•	•	•		
Lithuania Is the ‘Canary’ of World Order (2021 12 28)	•	•		•	
Lithuania Takes On Another Bully (2021 12 28)	•	•		•	
China Takes Lithuania as an Economic Hostage (2022 01 06)	•	•	•	•	
EU Hits Back at China Over Trade Limits, Taking Lithuania Fight Global (2022 01 27)	•	•	•		
Europe Brings a Lawsuit to a China Fight (2022 01 29)	•	•	•	•	

Visuose 7-iose „The Wall Street Journal“ straipsniuose randamas **konflikto rėmas**. 6-iose iš jų konfliktas rėminamas jau straipsnio antraštėje. Pavyzdžiui: „China Bullies Little Lithuania“, „Lithuania Takes On Another Bully“, „Europe Brings a Lawsuit to a China Fight“, „EU Hits Back at China Over Trade Limits, Taking Lithuania Fight Global“. Reikia atkreipti dėmesį, kad šių straipsnių antraštėse jau iš karto tarsi nurodoma, kas yra šio konflikto „auka“, o kas konfliktą iniciavusi pusė – dominuoja akcentavimas, kad Kinija skriaudžia (bullies) mažą Lietuvą, arba kad Europos Sąjunga, gindama savo narę, stoja į kovą su Kinija. Taigi šiuo atveju, priešingai nei anksčiau nagrinėtuose BBC ar „The New York Times“ straipsniuose, konfliktas nėra tiesiog konstatuojamas ir paminimas kaip faktas, o formuojama pozicija, kas yra konflikto kaltininkas.

Panašus leitmotyvas randamas ir pačių straipsnių turinyje: „Beijing punishes tiny Lithuania, and the EU sends in the lawyers“ (WSJ, 2022 01 29), „Russia and China are ganging up on the small Baltic state as they test U.S. and EU resolve“ (WSJ, 2021 12 28), „The European Union hit back against China’s targeting of one of the bloc’s smallest members over its ties to Taiwan, opening a new front in the global battle over Beijing’s use of economic pressure to

advance political objectives“ (WSJ, 2022 01 27). Toks konflikto rėminimas turi įtakos ir naudojamam atsakomybės rėmui.

Atsakomybės rėmą taip pat galima rasti visuose nagrinėjamuose „The Wall Street Journal“ straipsniuose. Tik čia, taip pat priešingai nei kitų žiniasklaidos priemonių publikacijose, atsakomybė daugiausiai priskiriama išimtinai Kinijai, o Lietuva pateikiama kaip nukentėjusioji pusė: „Lithuania pulls diplomats from China, citing pressure from Beijing“ (WSJ, 2021 12 15), „The EU said it will challenge China’s “discriminatory trade practices” against Lithuania“ (2022 12 29), „Beijing has developed a reputation for blocking imports from countries it wants to punish“ (WSJ, 2022 01 06), „The EU said Thursday that it had launched a case against China at the World Trade Organization over alleged trade restrictions that were imposed on Lithuania after the small Baltic country allowed Taiwan to open a representative office in Vilnius under a name that suggests it is separate from China“ (WSJ, 2022 01 27), „The Baltic state needs U.S. and EU support as it stands up to Beijing“ (2021 12 22). Be to, kai kuriuose straipsniuose galima rasti ir netiesioginį atsakomybės perkėlimą Jungtinėms Amerikos Valstijoms ar Europos Sąjungai. Pavyzdžiui, „If the EU can’t stand up for its single market to defend its weakest members, then what good is it?“ (WSJ, 2022 01 29); „If the U.S. and Europe fail to back Lithuania fully, America’s allies and partners in Asia will doubt U.S. commitment. <...> America’s allies and partners around the world will study the U.S. commitment before choosing their own paths. As Vilnius feels the heft of Russian and Chinese power, U.S. and European credibility is on the line, in the form of an alliance guarantee. To back down under pressure would prove disastrous for Lithuania, and for the West’s global reputation“ (WSJ, 2021 12 28) – taip konstruojamas naratyvas, kad JAV ir ES padėti Lietuvai ir ją ginti reikia ne tik dėl to, kad tai partnerė (ar ES atveju ir šalis narė), bet ir tam, kad išsaugotų savo reputaciją ir gerą vardą. Taip pat pateikiami pavyzdžiai, kaip Kinija jau yra naudojusi panašų spaudimą prieš kitas šalis ir kad jos taip pat sulaukė pasaulio lyderių palaikymo: „Australia has also received strong U.S. support for its determination to resist Chinese attempts at economic intimidation. Lithuania deserves no less. On Tuesday Secretary of State Antony Blinken spoke to Lithuanian Prime Minister Ingrida Simonyte. According to the State Department, Mr. Blinken “underscored ironclad U.S. solidarity with our NATO Ally and EU partner”— and promised to resist Chinese coercion. <...> The European Union has the bigger responsibility regarding Lithuania. If Australia can stand up to Beijing, surely the EU can“ (WSJ, 2021 12 22).

Ekonominių pasekmių rėmas randamas 5 iš 7 „The Wall Street Journal“ straipsnių. Visais atvejais akcentuojamas Kinijos Lietuvai taikomas ekonominis spaudimas ir ribojimai: „Lithuania stopped being listed on the Chinese customs authorities’ country list at the start of December, effectively preventing its companies from doing business in China. <...> Lithuania, with a population of 2.8 million, conducts a negligible amount of trade with China (WSJ, 2021 12 15); „Lithuanian companies trying to get goods into or out of the world’s second-largest economy say they have been unable to learn why their shipments are stalled. As of last week, more than 1,000 containers bound for Lithuania were stuck, unable to leave China, and another 300 sent from Lithuania were blocked from entering <...> Ordinary businesses, from dairy farms to solar-panel makers, have been struggling to get the equipment they need to run their business. Companies from other EU countries with suppliers or facilities in Lithuania have also been affected. According to Lithuanian businesses, some that have managed to get shipments out from China have lost access to Sinosure, the Chinese state insurance program. Sinosure lets importers pay just 15 % upfront for their goods from China, with the remainder due when the goods arrive. Long shipping times have meant that Lithuanian businesses are forced to keep their capital locked up for months, while their competitors outside the country take advantage of the insurance program“ (WSJ, 2021 12 27). Taip pat pažymima, kaip šios sankcijos, skirtos Lietuvai, veikia ir kitų šalių rinkas: „China is holding up not only Lithuanian imports, but all imports that include Lithuanian parts. The effects are rippling across Europe“ (WSJ, 2022 01 06); „Reuters reports that China has also told multinationals such as Germany’s car parts maker Continental to stop using components made in Lithuania or face being denied access to the much more lucrative China market“ (2021 12 22). Reaguojant į ekonomines pasekmes amerikietiškas leidinys ironizuoja Europos Sąjungos atsaką: „Sometimes we wonder what world European leaders think they’re living in. The European Union on Thursday responded to China’s trade assault against its member state Lithuania by filing a . . . complaint at the World Trade Organization. Talk about bringing a quill pen to a gun fight“ (WSJ, 2022 01 29). Pažymėdamas, kad ES inicijuotas ieškinys Pasaulio Prekybos Organizacijoje prieš Kiniją yra „tas pats, kas į ginkluotą susirėmimą atsinešti plunksninį rašiklį“, „The Wallstreet Journal“ akcentuoja, kad šioje situacijoje taip pat labiausiai nukentės Lietuva: „The whole process could take years, and meanwhile Lithuania suffers. The only language China understands here is comparable economic force“ (WSJ, 2022 01 29).

Moralės rėmas randamas 4 iš 7 „The Wall Street Journal“ straipsnių. Jis pateikiamas iš skirtingų perspektyvų. Viena – prisimenant Lietuvos istoriją ir Nepriklausomybės atkūrimą: „Surely it’s not lost on Beijing that 31 years ago Lithuania was the first so-called Soviet republic (actually, a country that had endured 50 years of foreign occupation) to exit from the U.S.S.R. The single-minded idealism of its leader Vytautas Landsbergis (grandfather of Gabrielius, Lithuania’s current foreign minister) secured the freedom of the Baltic country and had an oversize role in precipitating the dissolution of the U.S.S.R. three decades ago this month. Lithuania has a historical memory of punching above its weight for principled reasons and no apparent hesitation to do so again, as the occasion demands“ (WSJ, 2021 12 28). Antra – šių laikų Lietuvos veiksmai, pagrindžiantys jos, kaip demokratijos gynėjos, įvaizdį: „Lithuania helped lead Europe’s response to the depredations of the dictatorial regime of Alexander Lukashenko in Belarus by sheltering opposition leaders and staking out hawkish positions (WSJ, 2021 12 28). Per moralės rėmo perspektyvą keliamas klausimas ir dėl Europos Sąjungos pareigos ginti savo šalį narę: „If the EU can’t stand up for its single market to defend its weakest members, then what good is it? (WSJ, 2022 01 29). Lietuvos pavyzdys pasitelkiamas ir keliant klausimą apie Kinijos veikimo principų moralę: „China’s punishment of Lithuania is a wake-up call for companies and countries alike. For years, Mark Zuckerberg made “companies over countries” Facebook’s unofficial mantra. But when regimes use companies as proxy targets, such Davos thinking looks passé—and dangerous“ (WSJ, 2022 01 06).

Nagrinėjant „The Wall Street Journal“ straipsnius svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kad čia, kaip ir „The New York Times“ atveju, nemažai dėmesio skiriama tam, kad Lietuva yra maža valstybė. Tai nuolat paminama skirtinguose kontekstuose: „The Chinese foreign ministry responded Thursday that the EU’s complaint is “groundless and inconsistent” and warned Brussels to be “wary” of Lithuania, as if the tiny Baltic nation is the trade menace“ (WSJ, 2022 01 29); „Lithuania, a Baltic state of 2.8 million with an outsize role in promoting human rights and democracy, is in the crosshairs of Russia and China“ (WSJ, 2021 12 28); Lietuvos dydis primenamas ir kalbant apie tai, kad iš pirmo žvilgsnio didžiajai Kinijai apskritai neturėtų rūpėti, ką tokia maža šalis kaip Lietuva daro („With fewer than three million people, tiny Lithuania hardly poses a threat to China. But you wouldn’t know it from how Beijing is acting“ (2021 12 22)), bet, esą, baiminamasi, kad būtent mažos valstybės poelgis gali priversti ir kitus sekti jos pavyzdžiu: „If one of the smaller kids on the block refuses to back down when confronted by a large bully, the

latter may have cause to worry that the other neighborhood youngsters might be inspired to band together and follow suit“ (WSJ, 2021 12 28). Lietuvos dydis nurodomas ir kalbant apie Europos Sąjungos reakciją: „The European Union hit back against China’s targeting of one of the bloc’s smallest members over its ties to Taiwan“ (WSJ, 2022 01 27);

Išnagrinėjus atitinkamu laikotarpiu rastus „The Wall Street Journal“ straipsnius galima apibendrinti, kad šis, JAV Respublikonų politinę liniją labiau palaikantis, leidinys Lietuvą rėmino teigiamame kontekste. Konflikto iniciatore nurodoma Kinija, jai ir daugiausia priskiriama atsakomybė už konfliktą. Taip pat straipsniuose pasikartoja sąjungininkų vaidmuo (JAV ir ES), kaip esminis apsaugant Lietuvą, kuri dėl savo valstybės dydžio, negali apsiginti pati. Vis dėlto Lietuvos mažumas dažniausiai minimas taip pat teigiamame kontekste, primenant istorinius Lietuvos įvykius ir dabartinį vaidmenį remiant demokratines vertybes.

2.4. „Politico“ publikacijos

Šiam darbui aktualiu laikotarpiu įtakingame Briuselio leidinyje „Politico“ publikuoti 8 straipsniai, kurių dėmesio centre – Taivaniečių atstovybės Vilniuje atidarymas ir su šiuo įvykiu susijęs kontekstas.

	Konflikto	Atsakomybės	Ekonominių pasekmių	Moralės	Žmogiškojo intereso
China recalls its ambassador to Lithuania (2021 08 10)	•	•			
How little Lithuania dragged the EU into its showdown with China (2021 10 06)	•	•	•	•	
China downgrades Lithuania’s diplomatic status over Taiwan row (2021 11 21)	•	•			
Lithuania asks EU for ‘strong reaction’ to Chinese pressure (2021 12 06)	•	•	•		
France eyes quick anti-China action to bail out Lithuania in trade war (2022 01 06)	•	•	•		
Lithuania secures extra \$1B pledge from Taiwan amid China blockade (2022 01 11)	•		•		
EU resorts to bluff in its trade conflict with China (2022 01 13)	•	•	•		
EU sues China in WTO over Lithuania blockade (2022 01 27)	•	•	•		

Visuose 8 „Politico“ straipsniuose naudojamas **konflikto rėmas**, jis yra dominuojantis. Kaip ir kituose leidiniuose, kai kuriais atvejais „Politico“ konfliktą rėmina jau antraštėje: „How

little Lithuania dragged the EU into its showdown with China“ (Politico, 2021 10 06); „China downgrades Lithuania’s diplomatic status over Taiwan row“ (Politico, 2021 11 21); „France eyes quick anti-China action to bail out Lithuania in trade war“ (Politico, 2022 01 11); „EU resorts to bluff in its trade conflict with China“ (Politico, 2022 01 13) ir pan. Jau iš pateiktų antraščių matyti, kad straipsniuose nurodomos skirtingos konfliktos pusės: kai kuriais atvejais, kad konfliktas yra tarp Lietuvos ir Kinijos, kitais – tarp Kinijos ir Europos Sąjungos (ES) ar net kitų pavienių ES valstybių. Panašų turinį galima rasti ir pačiuose straipsniuose. Pavyzdžiui, „The escalation over Lithuania's trade office in Taipei comes hot on the heels of another diplomatic tussle between Vilnius and Beijing“ (Politico, 2021 08 10), „China downgraded diplomatic relations with Lithuania on Sunday over the opening of a Taiwanese office in Vilnius last week“ (Politico, 2021 11 21), „The Baltic nation was hit by Chinese economic sanctions after accepting Taiwan’s offer to open a new diplomatic office in Vilnius“ (Politico, 2021 12 06) – šiais atvejais konkretizuojama, kad konfliktas yra kilęs tarp Kinijos ir Lietuvos, taip pat nurodant ir konflikto priežastį – Taivaniečių atstovybės Vilniuje atidarymą. Bet yra ir straipsnių, kuriuose daugiau dėmesio skiriama konfliktui tarp Kinijos ir Europos Sąjungos, o konflikto priežastimi nurodoma Lietuva, kaip pavyzdžiui, „The EU has been dragged into a tough spot with Beijing over Lithuania. <...> China’s trade attack on Lithuania exposes EU’s powerlessness“ (Politico, 2021 12 06), „France wants the EU to punch back quickly to stop China holding the bloc hostage in a snowballing trade conflict over Lithuania“ (Politico, 2022 01 06), „EU sues China in WTO over Lithuania blockade“ (Politico, 2022 01 27). Arba nurodoma, kad Lietuvos ir Kinijos konfliktas nėra tik dvišalis reikalas: „The trade spat between the world's second biggest economy and the small Baltic country is turning into a global geopolitical issue“ (Politico, 2022 01 06). Taip pat yra straipsnių, kuriuose iš esmės kalbama jau tik apie ES ir Kinijos konfliktą, o Lietuva paminima tik bendrame kontekste: „EU resorts to bluff in its trade conflict with China“ (Politico, 2022 01 13) – jau kalbama tik apie bendrijos prekybos konfliktą su Kinija.

Atsakomybės rėmą galima rasti 7 iš 8 „Politico“ straipsnių. Šis rėmas, kaip ir konflikto, taikomas skirtingoms pusėms. Pavyzdžiui, „China has recalled their Lithuanian ambassador because of Lithuania’s decision to establish a diplomatic office in Taiwan“ (Politico, 2021 08 10) arba „In August, Vilnius authorized Taiwan’s request to set up a “Taiwanese” representative office in the country. Using that name offended Beijing, which insists the island is part of China and prefers “Taipei” to be used instead. <...> Though Vilnius stressed the move did not reflect a

challenge to Beijing's "One China" policy, the decision — the first of its kind in Europe — was seen by many as a potential first step toward eventually recognizing Taiwan as a separate country" (Politico, 2021 10 06) – atsakomybė dėl konflikto labiau priskiriama Lietuvai tiek dėl paties leidimo atidaryti Taivaniečių atstovybę, tiek dėl tos atstovybės pavadinimo. Tačiau tuose pačiuose straipsniuose apeliuojama ir į perdėtą Kinijos reakciją, taip iš dalies atsakomybę perkeliant jai: „We do not regard the opening of a representative office in or from Taiwan (as opposed to an embassy or consulate) as a breach of the EU's One China policy." EU foreign affairs spokeswoman Nabila Massrali also warned about impact on overall EU-China relations" (Politico, 2021 08 10) arba „The United States has already backed Vilnius; last month, Secretary of State Antony Blinken underscored "ironclad U.S. support for Lithuania in the face of attempted coercion from the People's Republic of China" (Politico, 2021 10 06); „The European Union Thursday launched a World Trade Organization case against China over what it calls "discriminatory trade practices" against Lithuania <...> The move comes after Beijing blocked most trade with Lithuania after the Baltic state deepened ties with Taiwan" (Politico, 2022 01 27). Yra straipsnių, kuriuose atsakomybė dėl susidariusios situacijos ir kilusio konflikto priskiriama tiesiogiai Kinijai: „the bloc "does not regard the opening of a representative office in or from Taiwan (as opposed to an Embassy or Consulate) as a breach of the EU's One China policy. We have made clear in contacts with China and in public statements that this is predominantly a bilateral matter between China and Lithuania, but also since the summer, the EU has stood by Lithuania in the face of sustained coercive measures from China" (Politico, 2021 11 21); „Lithuania's foreign minister is asking the EU to intervene on its behalf as China steps up political and economic pressure against the Baltic country in a diplomatic dispute over relations with Taiwan. <...> The Baltic nation has been hit by Chinese economic sanctions after it accepted Taiwan's offer to open a new diplomatic office in Vilnius. Beijing subsequently downgraded its diplomatic presence in Vilnius" (Politico, 2021 12 06); „China is imposing trade penalties on the EU over Vilnius' warming diplomatic ties with Taiwan" (Politico, 2022 01 06); „Even though this dispute hinges on China's exercise of hard power - atsakomybė, messages of solidarity do still carry some weight, particularly when dealing with Beijing, which is highly conscious of diplomatic optics. Paris and Berlin are both at pains to insist that they won't sweep the matter under the carpet. Earlier this week, French President Emmanuel Macron said "the targeted actions against Lithuania continue to worry us" (Politico, 2022 01 13).

Ekonominių pasekmių rėmas randamas 6 iš 8 straipsnių. „Politico“ straipsniuose, aptariant Kinijos taikytą ekonominį spaudimą, daugiau koncentruojamasi į tai, kaip šis konfliktas paveiks ir bendrą Europos Sąjungos, ir atskirų šalių narių rinką, ne tik, ar ne tiek, įtaką Lietuvos ekonomikai. Šis aspektas paminimas bendrais bruožais: „Lithuanian exporters are no longer able to enter the Chinese market, with the country's name wiped off China's customs clearance list“ (Politico, 2021 12 06). Kalbant apie Lietuvą pirmiausia akcentuojama, kad šalis neturi stiprių ekonominių sanktykių su Kinija, nėra nuo jos priklausoma: „Lithuania, by contrast, has few business ties with China. "Could you believe that we invested 10 times more in China than China in Lithuania?" said a senior official in Vilnius, speaking on condition of anonymity. There were “three million euros worth of Chinese investment — yes in this country, only three million from China. Our companies invested almost 40 million euros in China,” he said, adding: “The big China is small.“ (Politico 2021 10 06). Būtent todėl labiau koncentruojamasi į bendrą poveikį: „In reaction to strengthening diplomatic ties between Vilnius and Taiwan, China has not only cracked down on Lithuanian imports but also on goods from other EU countries — such as France, Germany and Sweden — that include parts from Lithuanian supply chains“ (Politico, 2022 01 13); „Freight train services connecting Vilnius under China's Belt and Road Initiative were suspended; so were the new licenses that Lithuanian food exporters were applying for. Initial expectations that Lithuania could become an important EU destination for Chinese fintech investors all but dissipated“ (Politico, 2021 10 06). Straipsniuose svarstoma, kad Kinijos ekonominis spaudimas Lietuvai iš tiesų turi didesnės reikšmės visai ne Lietuvai, o kitų šalių rinkoms: „China is pushing European and American companies to stop building products with components made in Lithuania or risk losing access to the Chinese market“ (Politico, 2022 01 06); „Beijing is putting pressure on EU businesses to stop importing Lithuanian products. The executive explained that two German companies in the auto industry had parts stopped at Chinese ports in recent days because they were manufactured in Lithuania. Some of these components could take years to be replaced with trusted alternative suppliers, he added. <...> French and Swedish firms are also reportedly facing similar problems because Lithuanian products form part of their supply chain, according to a European industry insider who requested anonymity due to the sensitivity of the matter“ (Politico, 2021 12 06). „Politico“, analizuodamas Kinijos spaudimo sukeltas ekonomines pasekmes, bent keliuose straipsniuose mini ir tai, kad būtent dėl sankcijų įtakos bendrai ES rinkai, bendrijos pareigūnai ar atskirų šalių atstovai Lietuvą gina, bet pamatuotai: „Brussels isn't going to risk a full-blown tariff

war with China over the restrictions on Lithuania. <...> more likely to be a band-aid of financial support measures to stem any losses from Beijing taking a big bite out of the Lithuanian economy“ (Politico, 2022 01 13); „The EU, so far, has been more equivocal. In his recent strategic dialogue with Chinese Foreign Minister Wang Yi, EU foreign policy chief Josep Borrell defended Lithuania but also took pains to reassure Beijing that the EU was not questioning its “One China” policy“ (Politico, 2021 10 06); „Baerbock added that “We as Europeans stand in solidarity at Lithuania’s side.” That’s a big change in tone from last year, when officials from the previous German government made clear they did not want to back Lithuania in the dispute, arguing Vilnius had boosted ties with Taiwan without consulting its European partners and was now urging solidarity“ (Politico, 2022 01 06). Taip pat atskiras straipsnis skirtas ir Taivano investicijoms Lietuvoje, pagalbą dėl Kinijos spaudimo: „Taiwan Tuesday substantially stepped up its financial pledges to Lithuania with a \$1 billion credit fund to bolster the Baltic nation in its showdown with China. The initiative came just days after Taipei announced a \$200 million fund to invest in strategic sectors in Lithuania, which is facing a full trade embargo from Beijing“ (Politico, 2022 01 11).

Moralės rėmas randamas 1 iš 8 nagrinėtų „Politico“ straipsnių. Jame rašoma, kad Lietuva gali laisvai kritikuoti dėl esą savo istorijos ir dėl to, kad tai daro ne pirmą kartą: „Lithuania — a country whose post-Cold War identity has revolved around the fight against communism and authoritarianism — has rarely shied from using its freedom to criticize. <...> Vytautas Landsbergis, a leader of the independence movement, had a frosty relationship with Beijing. During a 2000 visit at the Great Hall of the People, Landsbergis, then speaker of the Lithuanian parliament, began a blunt conversation about Tibet and human rights. His host, Li Peng, a former Chinese premier and then chairman of the standing committee of the National People's Congress, wasn't pleased. "Li Peng didn't eat his dessert and left," a person who attended the dinner said on condition of anonymity. "Everyone had to stand up and leave too." <...> Fast forward 20 years and Lithuania’s government — in which Landsbergis' grandson, Gabrielius Landsbergis, is foreign minister — has shown a similar disregard for Chinese pressure, if not going further“ (Politico, 2021 10 06).

„Politico“ straipsniuose galima rasti minint Lietuvą, kaip mažą valstybę, tačiau šalies dydis nenurodomas nei kaip teigiamas, nei kaip neigiamas dalykas, veikiau tik kaip detalė svarbi straipsnio kontekstui: „Beijing is sending a message that whoever follows Lithuania's example, of

daring to stand up to it, will face severe consequences. And such a message is best tested on a smaller country“ (Politico, 2021 10 06); „In facing off against Beijing, Lithuania — population 2.8 million — has pushed the subject of Taiwan and relations with China more prominently onto the EU’s agenda in a way that leaders in Beijing and many European capitals have been avoiding for years“ (Politico, 2021 10 06); „The trade spat between the world's second biggest economy and the small Baltic country is turning into a global geopolitical issue“ (Politico, 2022 01 06), „We have immediate concern about the government of China’s attempts to bully Lithuania, a country of fewer than 3 million people,” U.S. Secretary of State Antony Blinken said on Wednesday“ (Politico, 2022 01 06).

Apibendrinant visus išanalizuotus „Politico“ straipsnius matyti, kad dominavo konflikto, atsakomybės ir ekonominių pasekmių rėmai. „Politico“ publikacijų tonas, aprašant konfliktą ar atsakomybę dėl jo, gana neutralus, stengiamasi pateikti visų suinteresuotų šalių vertinimą bei aplinkybes. Bet ir konfliktas, ir atsakomybė nerėminami Lietuvai nepalankiai. Kalbant apie ekonominių pasekmių rėmą, daugiausiai dėmesio buvo skirta įvertinti kaip Kinijos Lietuvai įvestos sankcijos paveiks bendrą Europos Sąjungos rinką, atskirų šalių narių ekonomiką. Nors ir pagal šį rėmą Lietuva nepateikiama neigiamame kontekste, vis dėl to bent keliuose straipsniuose galima rasti kritiško vertinimo, kad iš pirmo žvilgsnio dvišalis Lietuvos ir Kinijos konfliktas virto visos Europos Sąjungos problema, tiesiogiai veikiančia ir kitas šalis, darančia žalą jų prekybos grandinėmis, Bendrai vertinant, galima sakyti, kad „Politico“ straipsniai šiame darbe nagrinėjama tema yra ne tiek koncentruoti į Lietuvos–Kinijos santykius, o analizuojantys bendrą situaciją tų dvišalių santykių kontekste.

2.5. RT publikacijos

Šiam darbui aktualių laikotarpiu rusiškame leidinyje anglų kalba RT (buvęs „Russia Today“) publikuoti 7 straipsniai, kurių dėmesio centre – Taivaniečių atstovybės Vilniuje atidarymas ir su šiuo įvykiu susijęs kontekstas. Mūsų analizuojami žiniasklaidos rėmai šiuose straipsniuose pasiskirstę nevienodai, jų turinys kardinaliai skiriasi nuo mūsų anksčiau analizuotų Vakarų šalių žiniasklaidos priemonių.

	Konflikto	Atsakomybės	Ekonominių pasekmių	Moralės	Žmogiškojo intereso
China recalls ambassador to Lithuania after establishment of ‘Taiwan Representative Office’ in Vilnius (2021 08 10)	•	•			
The US is behind the poisoning of China’s relationships with the Baltic states (2021 08 12)	•	•			
China reveals whether it’ll ‘punish’ Lithuania over Taiwan (2021 11 19)	•	•			
China follows through on its vow to ‘punish’ Lithuania over Taiwan (2021 11 21)	•	•			
China’s message is clear: ‘If you hit us, we’ll hit back harder’ (2021 12 24)	•	•	•		
Taiwan cheers rum producer to make China feel sour (2022 01 05)	•	•	•		
The diplomatic row that shows China’s true global strength (2022 01 21)	•	•	•		

Konfliktas rėminamas visuose analizuotuose RT straipsniuose. Dalyje jų – jau antraštėse. Pavyzdžiui, kai kuriais atvejais iš karto nurodoma, kad konfliktas yra tarp Kinijos ir Lietuvos: „China reveals whether it’ll ‘punish’ Lithuania over Taiwan“ (RT, 2021 11 19); „China follows through on its vow to ‘punish’ Lithuania over Taiwan“ (RT, 2021 11 21). Kai kuriais atvejais išryškina, kad yra konfliktas, bet nedetalizuojant tarp ko: „The diplomatic row that shows China’s true global strength“ (RT, 2022 01 21), arba įvardijamos net kelios konflikto pusės: „The US is behind the poisoning of China’s relationships with the Baltic states“ (RT, 2021 08 12). Nuorodų į konfliktą gausu ir pačiuose straipsniuose: „The foreign ministry called on Lithuania to immediately rectify its wrongdoing and *“take concrete measures to undo the damage.”* The statement also included a threat to Taiwan, warning that its quest for independence is dead and that its separatist activities are doomed to fail“ (RT, 2021 08 10), „China is recalling its ambassador to Lithuania and demanding Vilnius do the same after the Lithuanian government permitted Taiwan to establish a representative office in the country“ (RT, 2021 08 10), „The Chinese foreign ministry has lashed out at Lithuania after the small Baltic Sea nation approved the opening of the Taiwan Representative Office in Vilnius“ (RT, 2021 11 19).

Tai, kaip rėminamas konfliktas stipriai siejasi su tuo, kaip straipsniuose naudojamas **atsakomybės rėmas**, kuris taip pat randamas visuose 7 straipsniuose. Iš esmės visais atvejais konflikto kaltininke iliustruojama Lietuva – jai priskiriama atsakomybė: „In response to

Lithuania's actions, Beijing said it had decided to recall its ambassador from the Baltic state and demanded the Lithuanian government bring its envoy back home from China“ (RT, 2021 08 10); „Beijing was disappointed that Lithuania had proceeded to grant Taiwan permission to open its ‘representative office’ in Vilnius despite “*China’s strong opposition and repeated persuasion*“ (RT, 2021 11 19); „China’s diplomatic relations with Lithuania will be formally lowered to the level of charge d’affaires, while blasting Vilnius for setting a “*bad international precedent*” by giving the island the green light to open its mission in the Lithuanian capital“ (RT, 2021 11 21); „Lithuania has recently transformed itself into a leading anti-China aggravator in Europe“ (RT, 2021 08 12). Viename straipsnyje, kuris aprašo Taivano sprendimą supirkti Kinijos blokuotą romo krovinį iš Lietuvos, galima matyti, kad dėl to atsakomybė priskiriama Kinijai: „Taiwan’s government-owned liquor and tobacco company has bought a shipment of Lithuanian rum that had been bound for, but blocked by mainland China“ (RT, 2022 01 05) – Taivanas supirko, nes Kinija blokavo. Vis dėlto vieno straipsnio naudojimą retoriką, kalbant apie konflikto atsakomybę, norisi paanalizuoti detaliau. Straipsnyje, kuriame, kaip anksčiau pažymėjome, nurodomos trys konflikto šalys – Lietuva, Kinija ir JAV – be tiesioginės atsakomybės priskirimo Lietuvai, vis minimas ir Jungtinių Valstijų indėlis. Lietuva menkinama, nušviečiama kaip Amerikos tarnaitė: „Lithuania, always anxious to seek to please Washington, has angered Beijing by allowing Taiwan to open an office in its capital. Is it just the yapping of a lap dog, or something more serious?“ Netrukus straipsnyje į panašų naratyvą įtraukiamos ir kitos Baltijos šalys: „The Baltics are turning anti-China because their national interests rest on being “*client states*” of the United States, given that they lack the economic leverage, relevance and military prowess to shape a relationship with China, or for that matter, Washington, on their own terms or benefits <...> The Baltic states hardly need persuading – they are happy to take the lead, seeking to please their masters“ (RT, 2021 08 12). O viskas apibendrinama mintimi: „and if Washington says “*jump*”, it seems the only question Lithuania asks is, “*Is this high enough?*” (RT, 2021 08 12).

Ekonominių pasekmių rėmas randamas 3 iš 7 RT straipsnių, bet jų turinys taip pat dviprasmiškas. Pavyzdžiui, viename straipsnyje nurodoma, kad Lietuva susidūrė su suvaržymais iš Kinijos pusės: „China has pursued economic retaliation against Lithuania. The country was reportedly struck off China's customs register temporarily, and Beijing has told multinational companies that they are prohibited from exporting to Lithuania“, bet jau kitoje pastraipoje sudaromas įspūdis, kad šios ekonominės pasekmės buvo apskaičiuotos ar net suderintos:

„Meanwhile, Lithuania has secured a \$600 million import credit loan from the United States, a demonstration perhaps of who put them up to the move in the first place“ (RT, 2021 12 24). Taip pat tekste aprašoma, kad kitos šalys elgiasi visiškai priešingai nei Lietuva: „In the past week, Xi Jinping held his first phone call with the new German leader, Olaf Scholz, who expressed his desire to deepen economic ties with China and affirm the comprehensive agreement on investment“ (RT, 2021 12 24). Ir priedama, kad „Vilnius išsikasė sau duobę, o Europos Sąjunga neketina jos gelbėti“. Straipsnyje apie romo supirkimą šalia informacijos apie aplinkybes: „TTL said the move to buy some 20,400 bottles of dark rum made by MV Group Production had been an effort to support Lithuania amid that country’s escalating tensions with Beijing“, kitu sakiniu priemenama, kodėl su tomis ekonominėmis pasekmėmis Lietuva susiduria – „China said in December that Lithuania would end up in *“the garbage bin of history”* for having supported Taiwan“ (RT, 2022 01 05). Kitas straipsnis, kuris kalba, kad konfliktas tik parodė Kinijos galybę, apie ekonomines pasekmes Lietuvai rašo: „Taipei has desperately attempted to offset Beijing’s pressure by buying up Lithuanian exports of rum, and even launching a \$1-billion loan fund to potentially transform the country into a semiconductor hub“ (RT, 2022 01 21). Taip pat kitame sakinyje užsimena apie kitų šalių Lietuvai taikomą spaudimą atsitraukti: „German industries are now actively lobbying for Vilnius to back down. Only a month ago, the German Chamber of Commerce in the Baltic had warned that factories in the country may be forced to close altogether in the face of Chinese pressure. At the same time, Lithuania’s exports to China have been all but wiped out“ (RT, 2022 01 21). Ekonominė situacija, susidariusi dėl konflikto su Kinija, reminama kaip ypač sudėtinga Lietuvai: Taivanas desperatiškai bando gelbėti, Europos Sąjungos partneriai ragina persigalvoti.

„RT“ straipsniuose Lietuvos dydis praktiškai neminimas, nebandoma atkreipti dėmesio, kad tai yra maža valstybė. Išskyrus vieną straipsnį – „The US is behind the poisoning of China’s relationships with the Baltic states“. Čia apie šalių dydį užsimenama išskirtiant šalis pagal jų turimą galią (power). Pasak straipsnio, yra keturios šalių kategorijos: 1. Supervalstybės arba hegemonas; 2. Didžiosios valstybės; 3. Vidutinės valstybės ir 4. Mažos valstybės. Lietuva ir kitos Baltijos šalys priskiriamos pastarajai grupei tokiaime kontekste: „and smaller states are obviously composed of smaller and weaker countries who lack sufficient power projection of their own, irrespective of size. These states notably lean towards a superpower in order to secure their respective national interests. They are not the ‘rule makers’, they are ‘rule takers’. The Baltic states, Latvia, Lithuania and Estonia, are in this latter category. They are three small countries who, since

becoming independent from the USSR in 1991, have subsequently incorporated themselves into the Western alliance system in order to facilitate their economic and security needs. They follow the hegemon religiously as a result“ (RT, 2021 08 12). Šiuo atveju valstybės dydis rėminamas kaip negatyvus dalykas: šalies savarankiškumas priimti sprendimus menkinamas, Baltijos šalių įsitraukimas į sąjungas ar aljansus pateikiamas kaip silpnumo požymis.

Apibendrinant išanalizuotus „RT“ straipsnius matyti, kad naudoti tik 3 iš 5 mūsų šiame darbe išskirtų rėmų: konflikto, atsakomybės ir ekonominių pasekmių. Iš esmės visais atvejais jie naudoti formuoti neigiamą Lietuvos įvaizdį: Kinijos pyktį išprovokavusi valstybė, kuri neįvertino Kinijos galybės ir dėl to bus nubausta. O ekonomines pasekmes pateikiamos kaip labai skaudžios Lietuvos ekonomikai ne tik dėl pačios Kinijos taikomų ribojimų, bet ir esą dėl partnerių Europoje taikyto spaudimo Lietuvai persigalvoti. Straipsniuose menkinama ir Lietuvos, kaip nepriklausomos valstybės, teisė pačiai spręsti – šalis veikiau pateikiama kaip Jungtinių Amerikos Valstijų „tarnaitė“, pildanti „šeimininko“ nurodymus.

3. Tyrimo išvados

Išnagrinėjus 28-nis skirtingų žiniasklaidos priemonių straipsnius matyti, kad aiškiai dominavo du rėmai: konflikto ir atsakomybės. Pirmasis rastas visuose 28 straipsniuose, antrasis – 27. Taigi galima teigti, kad visos šiame darbe nagrinėtos žiniasklaidos priemonės Taivaniečių atstovybės atidarymą Lietuvoje pirmiausia matė per konfliktą, į jį koncentravo dėmesį. Tačiau vertinant kaip kokie rėmai naudoti ir koks naratyvas jų pagalba kurtas, būtų prasminga (tai ir padaryta toliau tyrimo išvadose) atskirti JAV ir Vakarų Europos leidinius (BBC, NYT, WSJ, Politico) ir RT, nes pastarojo konstruotas naratyvas labai skyrėsi nuo kitų leidinių, o naudoti rėmai, nors ir tie patys, bet pasitelkti kurti priešingam įvaizdžiui.

Žiniasklaidos priemonės konfliktą dažnai nurodė jau straipsnių antraštėse, ne tik toliau turinyje. Dažniausiai nurodyta, kad konfliktas kilęs tarp Lietuvos ir Kinijos, Kartais, ypač „Politico“ straipsniuose, bandyta situaciją pateikti kaip Kinijos ir ES konfliktą. Tačiau iš esmės **konfliktas nerėmintas** Lietuvai nepalankiai – veikiau konstatuojant patį faktą, kad toks konfliktas yra kilęs, nurodant konflikto šalis. Visiškai priešingai – RT publikacijose. Dažniausiai buvo nurodoma, kad tai Lietuvos konfliktas su Kinija, kad Lietuva jį išprovokavo, Lietuva supykde Kiniją, o šios reakcija – pagrįsta ir procinga.

Atsakomybė rėminama dažnai ne vienai pusei. Nors dominuoja nuorodos į tai, kad konfliktą sukėlė Lietuvos sprendimas leisti Taivanui atidaryti atstovybę Vilniuje ir būtent tokiu pavadinimu, bet tuose pačiuose straipsniuose galima matyti ir bent dalinį atsakomybės perkėlimą Kinijai, kaip perdėtai ir impulsyviai sureagavusiai. Šiuo aspektu galima išskirti amerikiečių leidinius: „The New York Times“ ir „The Wall Street Journal“ atsakinga šioje situacijoje rėmino išimtinai Kiniją, o Lietuvą – kaip auką, kurią Kinija skriaudžia. Rusiško leidinio „RT“ straipsniuose atsakomybė priskiriama Lietuvai ir, kai kuriais atvejais, Jungtinėms Amerikos Valstijoms. Apskritai, nors straipsniai skirti Lietuvos ir Kinijos konfliktui apžvelgti, rusiškas leidinys šiame kontekste gana daug dėmesio skiria Jungtinėms Valstijoms. Pirmiausia jas pateikiant kaip savotiškas kiršintojas, kaip tas, kurios ir yra tikrosios taivaniečių atstovybės Lietuvos „režisierės“. Lietuva nurodoma kaip JAV nurodymus vykdomas „šunelis“ ar „tarnaitė“.

Ekonominių pasekmių rėmas naudotas 19 iš 28 nagrinėtų straipsnių. Daugiausia dėmesio skirta Lietuvos situacijai – kaip Kinijos pradėtos taikyti ekonominės sankcijos ir prekybos spaudimas paveiks Lietuvos ekonomiką ir prekybą. Šiame kontekste dažnai akcentuota, kad Lietuvos praradimai greičiausiai bus nedideli, nes šalis neturėjo stiprių prekybos santykių su Kinija. Taip pat vis pasitaikydavo naratyvas, kad Kinija pasirinko nelygiavertį priešininką ir kad spaudimas tokiai mažai šaliai kaip Lietuva yra nesąžiningas. Kalbant apie ekonominių pasekmių rėmą, kiek išsiskiria „Politico“ leidinys. Jis daugiau dėmesio skyrė ne galimiems Lietuvos nuostoliams dėl Kinijos taikomo spaudimo, o to įtakai visai Europos Sąjungos rinkai, analizavo kaip Kinijos sankcijos Lietuvai veikia kitas Europos valstybes. Šiame kontekste galima buvo rasti ir kritiškų vertinimų, kad Lietuva tam tikra prasme įtraukė visą bendriją į savo konfliktą ir kad visa bendrija gali dėl to nukentėti. Apie ekonominę įtaką kitoms šalims rašoma ir „RT“ straipsniuose – neva kitos ES šalys ne tik nepalaiko Lietuvos sprendimo, bet ir ragina ją atsisukti. Taip pat vėl grįžtama prie Jungtinių Amerikos Valstijų kaip neva iš anksto įvertinusių, kad galės Lietuvai padėti finansiškai, jeigu Kinija taikys spaudimą. O pačios ekonominės pasekmės Lietuvai rėminamos kaip didelės ir skaudžios.

Moralės rėmas naudotas 8 iš 28 nagrinėtų straipsnių. Galima sakyti, kad žiniasklaidai, aprašiusiai ir vertinusiai Lietuvos sprendimą leisti atidaryti Taivaniečių atstovybę, moraliniai tokio sprendimo aspektai nebuvo patys aktualiausi. Bet tais atvejais, kai moralės rėmas naudotas, jis iš esmės visais atvejais pasitelktas paminint Lietuvos istorijos aplinkybes: tai, kad Lietuva buvo

primąją valstybę, atkūrusia Nepriklausomybę ir išsivadavusia iš Sovietų okupacijos. Šiame kontekste konstruojamas Lietuvos kaip istoriškai drąsios, ryžtingos ir vertybes ginančios šalies naratyvas. Per pateikiamus istorinius faktus kuriamas įvaizdis, kad Lietuva turi moralinę teisę kalbėti ir veikti ginant ir kitų šalių demokratiją bei nepriklausomybę. Galima išskirti, kad, pavyzdžiui, „The New York Times“ straipsnyje moralės rėmas buvo dominuojantis. Kuriamas Lietuvos kaip demokratijos vertybes puoselėjančios ir ginančios valstybės įvaizdis, pasirenkamos ir šį įvaizdį atspindinčios citatos.

Žmogiškojo intereso rėmas naudotas tik BBC ir tik vienoje publikacijoje, kalbant apie Taivano sprendimą supirkti lietuvišką romą ir dalinantis su Taivano gyventojais patarimais, kur tą romą galima panaudoti. Galima teigti, kad Taivaniečių atstovybės atidarymo Lietuvoje klausimu žiniasklaidai žmogiškojo intereso aspektai buvo visiškai neaktualūs, žiniasklaida šio klausimo nematė kaip tiesiogiai žmones liečiančio.

Lietuvos kaip mažos valstybės naratyvas ne vienodai dažnai, bet randamas visų leidinių straipsniuose. Kai kuriais atvejais apie Lietuvos dydį užsimenama tik dėl bendro konteksto, pvz., kalbant apie Lietuvos turėtus prekybos ryšius su Kinija. Visgi dažniausiai Lietuvos dydis pabrėžiamas pozityviame kontekste: maža valstybė, išdrįsusi pasipriešinti didžiajai galiai.

IŠVADOS

Magistro baigiamojo darbo tikslas buvo išnagrinėti, kaip Lietuvos sprendimas leisti šalyje steigti Taivaniečių atstovybę buvo rėminamas tarptautinėje žiniasklaidoje. Šiam tikslui pasiekti pirmiausia reikėjo susipažinti su teorija, kuri kalba apie žiniasklaidos rėmus ir kam jie naudojami. Taip pat svarbu buvo perprasti žiniasklaidos ir apskritai tarptautinės komunikacijos vaidmenį šiuolaikiniuose tarptautiniuose santykiuose: kokias priemones valstybės naudoja kurdamos savo „prekės ženklą“, kurdamos reputaciją, kokią įtaką šalies įvaizdžiui daro žiniasklaida ir jos per rėmus kuriami naratyvai. Turint omenyje, kad Lietuva, pagal visus parametrus, yra priskiriama mažųjų valstybių kategorijai, svarbu buvo labiau pasigilinti būtent į tai, kaip veikia mažosios valstybės, koks jų santykis su didžiosiomis, kaip mažosios valstybės turi formuoti savo tarptautinę komunikaciją, kad ji būtų efektyvi, t.y. atkreiptų dėmesį ir pasiektų plačią auditoriją. Šiame moksliniame darbe išsiaiškinome, kad mažosios valstybės, kaip vieną efektyviausių tarptautinės komunikacijos priemonių, linkusios naudoti minkštąją galią. Tai yra, atkreipti į save dėmesį, patraukti savo pusėn per kultūros, mokslo, sporto lauką, liudijant ir savo veiklą grindžiant ir

kitiems svarbiomis vertybėmis bei principais, tokiais kaip demokratija, žmogaus teisės, laisvė ir nepriklausomybė. Išsiaiškinome, kad Lietuva, būdama maža valstybė, ir veikdama kitų, dažnai didelių valstybių šešėlyje, turi ieškoti sąjungininkų, vadinamojo prieglobsčio tarp kitų galingesnių šalių. Tam taip pat pasitarnauja minkštosios galios priemonės. Remiantis išanalizuotais teoriniais moksliniais darbais daryta išvada, kad Taivaniečių atstovybės Vilniuje atidarymas būtent ir buvo viena iš Lietuvos pasirinktų minkštosios galios priemonių. Tuometė Lietuvos Respublikos Vyriausybė deklaravo vykdysianti vertybinę užsienio politiką, ginsianti demokratijas ir šalių nepriklausomybės siekius. Taigi Vyriausybės sprendimas leisti sostinėje Taivanui atidaryti atstovybę būtent tokiu pavadinimu, koks buvo pasirinktas, buvo tarptautinės komunikacijos žinia – Lietuva veikia pagal savo deklaruojamus principus. Be to, kaip įrodė skirtingi cituoti pavyzdžiai, šis žingsnis padėjo Lietuvai ne tik sulaukti galingo sąjungininko – Jungtinių Amerikos Valstijų – palaikymo bei pažado remti tokią politiką, bet ir atsidurti didžiausių žiniasklaidos priemonių akiratyje.

Svarbu ne tik atsidurti žiniasklaidos dėmesio centre, bet dar labiau – koks to dėmesio turinys. Tam, kad suprastume, kaip užsienio žiniasklaida nušvietė Lietuvos sprendimą leisti Vilniuje atidaryti Taivaniečių atstovybę, ir buvo skirtas magistrinio darbo tyrimas. Iš pasirinktų žiniasklaidos priemonių buvo atrinkti 28 straipsniai, kurie tiesiogiai susiję su pačiu įvykiu ar po jo sekusiu kontekstu. Straipsnių analizė parodė, kad nušviesdama šią temą užsienio žiniasklaida daugiausiai akcentavo kilusį konfliktą, atsakomybę dėl jo ir ekonomines pasekmes. Magistro darbo pradžioje, prieš atliekant straipsnių analizę, buvo išsiskelstos dvi hipotezės. **1 hipotezė:** Taivaniečių atstovybės kaip minkštosios galios priemonės pasitelkimas padėjo Lietuvai sustiprinti savo pozicijas ir pagerinti šalies tarptautinį įvaizdį; **2 hipotezė:** žiniasklaidos naudojami rėmai ir jais perteikiamas naratyvas tiesiogiai susijęs su šalies, kuriai atstovauja žiniasklaidos priemonė, laikysena Lietuvos ir Kinijos atžvilgiu.

Atliktus straipsnių ir juose naudotų žiniasklaidos rėmų analizę **pirmoji hipotezė pasitvirtino iš dalies.** Vertinant tik Vakarų Europos ar JAV leidinių straipsnius dominavo Lietuvai palankus naratyvas: atsakomybė dėl kilusio konflikto dažnai priskirta abiem pusėms (Lietuvai ir Kinijai), tačiau tuo pačiu vis paminėta, kad konfliktas – tarp dviejų nelygiaverčių priešininkių: mažos Lietuvos ir didžios galios Kinijos. Taip pat ne kartą minėtas Lietuvos dydis teigiamame kontekste – kaip maža valstybė išdrįso pasipriešinti didžiajai. Ne dažnai, bet naudotas ir moralinis

rėmas, kuriuo priminta, kad Lietuva buvo pirmoji SSRS valstybė atkūrusi Nepriklausomybę ir nuolat pasisakanti už demokratijos apsaugą ir visuomenių laisvę. Taip kurtas įvaizdis, kad Lietuva turi moralinę teisę priešintis Kinijos didktatui ir stoti į Taivano pusę. Iš dalies patvirtinta hipotezė ir dėl to, kad šalia drąsios šalies įvaizdžio, Lietuva kritikuojama ir dėl to, kad savo sprendimu įtraukė į konfliktą ir visą ES bei atskiras bendrijos valstybes. Be to, jei vertintume pagal rusiško leidinio „RT“ straipsnių turinį, tuomet susidaro įspūdis, kad Lietuva savo sprendimu sau tik pakenkė, o Taivaniečių atstovybės atidarymas – diplomatinis ir tarptautinės komunikacijos pralaimėjimas. Straipsniuose Lietuva menkinama kaip Jungtinių Amerikos Valstijų „tarnaitė“, neturinti laisvės pati spręsti. Taip pat rėminama kaip vienintelė atsakinga ir dėl savo sprendimo pagrįstai baudžiama Kinijos. Žiniasklaidos naudojami rėmai ir jais perteikiamas naratyvas tiesiogiai susijęs su šalies, kuriai atstovauja žiniasklaidos priemonė, laikysena Lietuvos ir Kinijos atžvilgiu. Pirmosios hipotezės išvada leidžia teigti, kad **antroji hipotezė – pasitvirtino**. Pagal atliktą straipsnių analizę matyti, kad Lietuvos sprendimo rėminimas tiesiogiai susijęs su šalies, kuriai atstovauja žiniasklaidos priemonė, laikysena Lietuvos ir Kinijos atžvilgiu. Palankiausias Lietuvai turinys nustatytas Jungtinių Valstijų leidiniuose. Žinoma, kad tuometė JAV administracija konfrontavo su Kinija, ją įvardijo kaip didžiausią grėsmę sau ir pasaulio tvarkai, todėl Lietuvos priešinimasis Kinijai ir parama Taiwanui amerikiečių žiniasklaidos sveikinti. Vakarų Europos leidiniuose (BBC, „Politico“) tonas nuosaikesnis, kai kuriais atvejais Lietuva ir kritikuota, nes situacija vertinta remiantis ir Europos šalių turėtais prekybos ryšiais su Kinija. Tačiau išreikštas palaikymas Lietuvai, kaip sąjungininkei bei ES šaliai narei. Ir visiškai kitoks naratyvas apie Lietuvą formuotas rusiško leidinio „RT“. Žinoma, kad rusija jau eilę metų palaiko glaudžius ir draugiškus santykius su Kinija, remia jos politiką, vysto prekybą. Taigi šios šalies žiniasklaidoje Lietuvos sprendimas leisti atidaryti Taivaniečių atstovybę rėmintas kaip veikimas prieš Kinijos interesus ir tyčinis „vienos Kinijos“ politikos nepaisymas. „RT“ Lietuvą šiame kontekste pateikė kaip pralaimėtoją, kuri tyčia išprovokavo konfliktą už kurį turi būti nubausta.

Šia darbe buvo svarbus ir Lietuvos kaip mažos valstybės kriterijus bei šiuo aspektu kurtas įvaizdis. Atliktas tyrimas parodė, kad dažnu atveju Lietuvos dydis – nebuvo svarbiausias aspektas, kurį žiniasklaida rinks akcentuoti. Tačiau tais atvejais, kai buvo išskiriama, kad Lietuva yra maža valstybė, dažniausiai tai pateikta pozityviame kontekste, nurodant, kad net būdama labai maža Lietuva drąsiai veikia ginčams savo principus ir deklaruotas vertybes.

Šiame magistro darbe pradėtą analizę būtų galima tęsti ir ateities tyrimuose. Atsižvelgiant į tai, kad šis magistro darbas dėl apimties ribotumo apžvelgė tik laikotarpį nuo 2021 m. rugpjūčio iki 2022 m. sausio pab. būtų prasminga analizuoti, kaip konkreči tema buvo rėminama vėliau: ar dominuojantys rėmai kito, ar keitėsi naratyvas, kuris tais rėmais kurtas, ar keitėsi apie Lietuvą formuojamas įvaizdis. Taip pat būtų galima plėsti ir analizuojamų žiniasklaidos priemonių ratą (tų pačių šalių daugiau leidinių, taip pat ir platesnė leidinių geografija) bei įtraukti oficialių pareigūnų, politikų pasisakymus šia tema: kuriuos asmenis žiniasklaida rinkosi cituoti dažniausiai, kokias tų asmenų žinutes citavo.

BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS

1. 15min / 24sek. (2024, vasario 20). Ypatingą ryšį su Taivanu puoselejantiečiai Lietuvai tarpusavio santykius padeda auginti ir krepšinis.
<https://www.15min.lt/24sek/naujiena/pasaulis/ypatinga-rysi-su-taivanu-puoselejantiečiai-lietuvai-tarpusavio-santykius-paded-auginti-ir-krepšinis-880-2079004>
2. 15min.lt. (2021, lapkričio 24). G. Landsbergis neigia informaciją apie taivaniečių atstovybės pavadinimo keitimą: tokių ketinimų nėra.
<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/g-landsbergis-neigia-informacija-apie-taivanieciu-atstovybes-pavadinimo-keitima-tokiu-ketiniu-nera-56-1633212>
3. Academia.edu. (2013). R. S. Zaharna, A. Fisher, and A. Arsenault (Eds.), The connective mindshift: Relational, networked and collaborative approaches to public diplomacy.
https://www.academia.edu/9931574/R_S_Zaharna_A_Fisher_and_A_Arsenault_Introduction_The_Connective_Mindshift_in_R_S_Zaharna_A_Arsenault_and_A_Fisher_Eds_The_Connective_Mindshift_Relational_Network_and_Collaborative_Approaches_to_Public_Diplomacy_New_York_Routledge_2013_pp_1_14
4. Aradau, C. (2017). Performative politics and international relations.
<https://www.jstor.org/stable/26457824>
5. Baldacchino, G., ir Wivel, A. (2020). Small states: concepts and theories.
<https://www.academia.edu/74175838>
6. B. Barros, K. Sikora. (2022). „China’s sanctions regime and Lithuania: Policy responses for European institutions“, Alliance for securing democracy. 7–9.
<https://securingdemocracy.gmfus.org/wpcontent/uploads/2022/08/Chinas-sanctions-regime-and-Lithuania-Alliance-For-Securing-Democracy-Hinrich-Foundation-August-2022.pdf>
7. Beniušis, V. (2024, gegužės 8). Apklausą: dauguma Lietuvos gyventojų nepritaria politikai Kinijos atžvilgiu. 15min.
<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/apklausa-dauguma-lietuvos-gyventoju-nepritaria-politikai-kinijos-atzvilgiu-56-1626212>
8. Britannica. (n.d.). International relations.
<https://www.britannica.com/topic/international-relations>

9. Business Standard. (2021, Lapkričio 6). US senators support Lithuania and Taiwan ties, potentially riling China. Business Standard.
https://www.business-standard.com/article/international/us-senators-support-lithuania-and-taiwan-ties-potentially-riling-china-121110600458_1.html
10. Chong, Alan (2025). International Communication as Political.
https://www.jstor.org/stable/10.3998/mpub.12793897.6?searchText=International+communication&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DInternational%2Bcommunication%26so%3Drel&ab_segments=0%2Fspellcheck_basic_search%2Fcontrol&refreqid=fastly-default%3A69384bf948894789be1f5eb854a8527a&seq=1
11. Clark, W. K. (2003). Winning modern wars: Iraq, terrorism, and the American empire. New York: PublicAffairs.
12. Cooley, A., ir Nexon, D. H. (2020). (No) Exit from liberalism?
<https://www.jstor.org/stable/27203589>
13. Cull, N. J. (2008). Public diplomacy: Taxonomies and histories. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 616(1), 31–54.
<https://www.jstor.org/stable/25097993>
14. Cull, N. J. (2008). The long road to public diplomacy 2.0: The Internet in U.S. public diplomacy. International Studies Review, 10(1), 123–131.
<https://www.jstor.org/stable/pdf/25097994.pdf>
15. D'Angelo, P. (2017). Framing: Media frames. In The International Encyclopedia of Media Effects, 1–10.
16. Delfi. (2019). Kinija sako esanti šokiruota dėl Lietuvos žvalgybos kaltinimų, vadina juos absurdiškais. <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/kinija-sako-esanti-sokiruota-del-lietuvos-zvalgybos-kaltinimu-vadina-juosabsurdiskais.d?id=80319471>
17. Druckman, J. N., & Chong, D. (2007). Framing theory. Annual Review of Political Science, 10, 103–126.
<https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.10.072805.103054>
18. Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. Journal of Communication, 43(4), 51–58.
19. Entman, R. M. (n.d.). Political communication around the world: New trends and threats [Interview]. <https://research.ebsco.com/c/vzvkkq/viewer/pdf/fv2x454zlv>

20. Gilboa, E. (2008). Searching for a Theory of Public Diplomacy
<https://www.jstor.org/stable/pdf/25097994.pdf>
21. Gilboa, E. (2006). Global communication and foreign policy.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1460-2466.2002.tb02571.x>
22. Glenn, Edmund S. (1954). Semantic difficulties in international communication.
https://www.jstor.org/stable/42581148?searchText=International+communication&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DInternational%2Bcommunication%26so%3Drel&ab_segments=0%2Fspellcheck_basic_search%2Fcontrol&refreqid=fastly-default%3A69384bf948894789be1f5eb854a8527a&seq=2
23. Hafner-Burton, E. M., Kahler, M., ir Montgomery, A. H. (2009). Network analysis for international relations. *International Organization*, 63(3), 559–592.
24. Handel, M. I. (1991). *Weak states in the international system*. London: Routledge.
25. Kristensen, Peter M. (2012). *Dividing Discipline: Structures of Communication in International Relations*.
https://www.jstor.org/stable/41428881?searchText=International+communication&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DInternational%2Bcommunication%26so%3Drel&ab_segments=0%2Fspellcheck_basic_search%2Fcontrol&refreqid=fastly-default%3A69384bf948894789be1f5eb854a8527a&seq=1
26. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. (2022). 2021 m. Užsienio reikalų ministerijos metinė veiklos ataskaita.
https://www.mfa.lt/storage/main/public/uploads/2024/02/2021-m_-urm-veiklos-ataskaita_03_10.pdf
27. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (2021). Užsienio reikalų ministerijos pozicija dėl Kinijos pareiškimo.
<https://www.urm.lt/naujienos/141/uzsienio-reikalu-ministerijos-pozicija-del-kinijos-pareiskimo:24700>
28. Lietuvos užsienio reikalų ministerija. (2021). Lietuvoje bus atidaroma Taivaniečių atstovybė
<https://www.urm.lt/naujienos/141/lietuvoje-bus-atidaroma-taivanieciu-atstovybe:24672>
29. Lingėvičius, J. (2016). Kaip kalbėti apie mažas valstybes? Mažumo reikšmių analizė.
<https://www.academia.edu/29135456>

30. LRT (2022, lapkričio 7 d.). *Armonaitė apie atidarytą Lietuvos prekybos atstovybę Taivane: dabar darbas vyksta dar didesniu tempu.*
https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/1815688/armonaite-apie-atidaryta-liuvos-prekybos-atstovybe-taivane-dabar-darbas-vyksta-dar-didesniu-tempu?srsId=AfmBOoqUJUN8_OxfoNxucKkBK4x5GLZ0wYpHYoOQECJRn7AkHAtUxrjM
31. LRT. (2021, kovo 24) Žiniasklaida: Lietuva traukiasi iš 17+1 bendradarbiavimo formato su Kinija
<https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1372449/ziniasklaida-lietuva-traukiasi-is-17plus1-bendradarbiavimo-formato-su-kinija?srsId=AfmBOopvpu1nC2iydagGTEX6sXkNzPwOWgXN1SfCl7VBWMWb2nDGvMfF>
32. LRT. (2025, rugsėjo 9). Lithuanian FM says government program will be amended on China.
https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2670701/lithuanian-fm-says-government-program-will-be-amended-on-china?srsId=AfmBOorjye-Ju0k3-gTwf3I5LTGfxSRAKZXvXnFIUPIY-9a-zry_V-p4
33. LRT. (2021, rugpjūčio 10). Kinija atšaukia ambasadorių Lietuvoje, reikalauja Vilniaus atšaukti pasiuntinį iš Pekino.
<https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1466052/kinija-atsaukia-ambasadoriu-lietuvoje-reikalauja-vilniaus-atsaukti-pasiuntini-is-pekino>
34. LRT. (2022, sausio 4). ES kreipėsi į Pasaulio prekybos organizaciją dėl Kinijos varžymų importui iš Lietuvos [Video įrašas]. LRT Mediateka.
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000199002/zinios-es-kreipesi-i-pasaulio-prekybos-organizacija-del-kinijos-varzymu-importui-is-liuvos>
35. LRT. (2022, sausio 27). Kinija teigia, kad ES skundas dėl Pekino diskriminacijos Lietuvos atžvilgiu yra nepagrįstas.
<https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1599061/kinija-pareiske-kad-es-skundas-del-pekino-diskriminacijos-liuvos-atzvilgiu-yra-nepagristas>
36. LRT. (2025, sausio 20). Paluckas apie Lietuvos ir Taivano santykius: gražiau skambėjo antraštėse negu praktikoje.

- <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2523194/paluckas-apie-lietuvos-ir-taivano-santykius-graziau-skambejo-antrastese-negu-praktikoje>
37. LRT English. (2023, birželio 28). Taiwan praises Lithuania's support even as promised investments are slow to come.
<https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1805728/taiwan-praises-lithuania-s-support-even-as-promised-investments-are-slow-to-come>
38. LRT English. (2025, rugsėjo 9). Skėrytė, J. Lithuanian FM says government program will be amended on China.
<https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2670701/lithuanian-fm-says-government-program-will-be-amended-on-china>
39. LRT Kultūra. (2023, gegužės 15). Kultūrinės diplomatijos sėkmė: Lietuvoje pirmą kartą koncertuos Taivano simfoninis orkestras.
<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1786450/kulturines-diplomatijos-sekme-lietuvoje-pirma-karta-koncertuos-taivano-simfoninis-orkestras>
40. LRT Mediateka. (2021, lapkričio 22). 60 minučių: G. Landsbergis – „Taivaniečių atstovybės pavadinimas mandarinų kalba nėra Lietuvos sprendimas“ [Video].
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000198862/60-minuciu-g-landsbergis-taivanieciu-atstovybes-pavadinimas-mandarinu-kalba-nera-lietuvos-sprendimas>
41. Manheim, J. B., ir Albritton, R. B. (1984). Changing national images: International public relations and media agenda setting. *American Political Science Review*, 78(3), 641–657.
42. McKeil, A. (2024). Changing strategies for international order.
<https://www.jstor.org/stable/resrep64890.10>
43. Mearsheimer, J. J. (2001). Wealth and power. In *The tragedy of great power politics* (pp. 55–138). New York: W. W. Norton.
44. Melissen, J. (Ed.). (2005). The new public diplomacy: Soft power in international relations. Palgrave Macmillan / Cultural Diplomacy Research Center
https://culturaldiplomacy.org/academy/pdf/research/books/soft_power/The_New_Public_Diplomacy.pdf
45. Newzdash (n.d.) <https://www.newzdash.com/about/all-news-publishers-tracked/U.S.>
46. Nicolson, H. G. (1954). The evolution of diplomatic method. London: University of Leicester.

47. Nye, J. S. (2004). Soft power: The means to success in world politics. New York: PublicAffairs.
48. Politico. (2025, gegužės 28) POLITICO recognized as #1 most influential EU media in latest EU Media Poll by Burson/Savanta. <https://www.politico.eu/most-influential-eu-news-source-2025/>
49. Politico. (2022, sausio 11). Lithuania secures extra \$1B pledge from Taiwan amid China blockade. <https://www.politico.eu/article/lithuania-secures-extra-1-b-pledge-from-taiwan-amid-china-blockade/>
50. ProQuest eBook Central. (2021). International communication (6th ed.). Sage Publications. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/viluniv-ebooks/reader.action?docID=6023724>
51. Radauskas G., Grigaliūnaitė V. (2021 rugpjūčio 10). Kinija atšaukia ambasadorių iš Vilniaus, reikalauja, kad Lietuvos atstovas išvyktų iš Pekino. <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/kinija-atsaukia-ambasadoriu-is-vilniaus-reikalauja-kad-lietuvos-atstovas-isvyktu-is-pekino-57-1547600>
52. Ransom, H. H. (1968). International relations. American Political Science Review, 62(3), 632–642. <https://www.jstor.org/stable/2128446>
53. Reuters. (2021, Lapkričio 19). US warns "other countries" about threatening Lithuania over Taiwan office. <https://www.reuters.com/world/china/us-warns-other-countries-about-threatening-lithuania-over-taiwan-office-2021-11-19/>
54. Reuters. (2022, rugsėjo 18). Biden says U.S. forces would defend Taiwan in event of Chinese invasion. <https://www.reuters.com/world/biden-says-us-forces-would-defend-taiwan-event-chinese-invasion-2022-09-18/>
55. Roberta Salynė (2022 sausio 26). G. Landsbergis tikina, kad Taivano atstovybės oficialus pavadinimas nesikeis, dėl kiniškos versijos kalba aptakiau. <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/g-landsbergis-neigia-informacija-apie-taivanieciu-atstovybes-pavadinimo-keitima-tokiu-ketinimu-nera-56-1633212>
56. R.S. Zaharna, A. Fisher and A. Arsenault (2013). Introduction: The Connective Mindshift. https://www.academia.edu/9931574/R_S_Zaharna_A_Fisher_and_A_Arsenault_Introduction_The_Connective_Mindshift_in_R_S_Zaharna_A_Arsenault_and_A_Fisher_Eds_The

57. Savrum, M. Y., ir Miller, L. (2015). The role of the media in conflict, peacebuilding, and international relations. <https://www.jstor.org/stable/24543807>
58. Scheufele, D. A., ir Tewksbury, D. (2007). Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models. *Journal of Communication*, 57(1), 9–20. <https://fbaum.unc.edu/teaching/articles/J-Communication-2007-1.pdf>
59. Seethaler, J. (2013). *Selling war: The role of the mass media in hostile conflicts from World War I to the “War on Terror”*. Bristol: Intellect. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/vilunivebooks/reader.action?docID=1113135&ppg=131>
60. Seimas (2020). Nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos (TAP 3955e800388111eb8c97e01ffe050e1c). Lietuvos Respublikos Seimas. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/3955e800388111eb8c97e01ffe050e1c>
61. Semetko, H. A., ir Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50(2), 93–109. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x>
62. The Guardian (2021, lapkričio 19). China condemns opening of Taiwan office in Lithuania as ‘egregious act’. <https://www.theguardian.com/world/2021/nov/19/china-condemns-opening-of-taiwan-office-in-lithuania-as-egregious-act>
63. The Straits Times (2019 vasario 9). China denies 'ridiculous' spying allegations by Lithuania. <https://www.straitstimes.com/asia/east-asia/china-denies-ridiculous-spying-allegations-by-lithuania>
64. Thomas J. Shattuck (2025) Is Taiwan fever breaking in Lithuania? <https://www.fpri.org/article/2025/02/is-taiwan-fever-breaking-in-lithuania/>
65. Thorhallsson, B. (2018). Studying small states: A review. <https://uni.hi.is/baldurt/files/2018/04/Studying-small-states-A-review-Thorhallsson.pdf>
66. Valstybės saugumo departamentas (2019). <https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2019/02/2019-Gresmes-internetui-LT.pdf>
67. Verslo žinios (2023, rugpjūčio 22). Kodėl tai buvo apie mus? Verslo žinios. <https://www.vz.lt/izvalgos/2023/08/22/kodel-tai-buvo-apie-mus>

68. Vital, D. (1967). *The inequality of states: A study of the small power in international relations*. Oxford: Greenwood Press.
69. Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Reading, MA: Addison-Wesley.
https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/486328/mod_resource/content/0/Kenneth%20N.%20Waltz%20Theory%20of%20International%20Politics.pdf
70. Zerubavel, E. (2024). Frame analysis: Erving Goffman and the sociocognitive organization of experience. *Symbolic Interaction*, 47(3), 530–537.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/symb.1201>

PRIEDAS Nr. 1: Tyrime analizuoti straipsniai

1. BBC News. (2021 11 22). *China downgrades diplomatic ties with Lithuania over Taiwan row*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-59370521> foreign.senate.gov
2. BBC News. (2022 01 05). *Taiwan buys 20,000 bottles of Lithuania rum destined for China*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-59877917> [bbc.com](https://www.bbc.com)
3. BBC News. (2022 01 06). *Taiwan setting up \$200m Lithuania fund amid China row*. <https://www.bbc.com/news/business-59890338> [bbc.com](https://www.bbc.com)
4. BBC. (2022 01 07). *Lithuania: The European state that dared to defy China then wobbled*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-59879762>
5. BBC. (2022 01 27). *Lithuania-China row: EU escalates trade dispute with Beijing*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60140561>
6. The New York Times. (2021 09 30). *Lithuania vs. China: A Baltic minnow defies a rising superpower*. <https://www.nytimes.com/2021/09/30/world/europe/lithuania-china-disputes.html>
7. The Wall Street Journal. (2021 12 15). *China presses EU over Taiwan by targeting one of smallest members*. <https://www.wsj.com/world/europe/china-presses-eu-over-taiwan-by-targeting-one-of-smallest-members-11639579784>
8. The Wall Street Journal. (2021 12 22). *China bullies little Lithuania*. <https://www.wsj.com/opinion/china-bullies-little-lithuania-taiwan-11640215202>
9. The Wall Street Journal. (2021 12 27). *EU hits back at China over trade limits, taking Lithuania fight global*. <https://www.wsj.com/world/europe/eu-takes-china-to-wto-over-lithuania-trade-restrictions-11643271938>
10. The Wall Street Journal. (2021 12 28). *Lithuania is the “canary” of world order*. <https://www.wsj.com/opinion/lithuania-is-the-canary-of-world-order-russia-china-baltic-states-putin-xi-jinping-11640726280>
11. The Wall Street Journal. (2021 12 28). *Lithuania takes on another bully*. <https://www.wsj.com/opinion/lithuania-china-ussr-soviet-union-belarus-11640649437>
12. The Wall Street Journal. (2022 01 06). *China takes Lithuania as an economic hostage*. <https://www.wsj.com/opinion/china-takes-lithuania-as-economic-hostage-taiwan-global-supply-chain-trade-goods-beijing-11641506297>
13. The Wall Street Journal. (2022 01 29). *The European Union brings a lawsuit to a trade fight*. <https://www.wsj.com/opinion/the-european-union-brings-a-lawsuit-to-a-trade-fight-lithuania-china-world-trade-organization-11643319417>
14. Politico. (2021 08 10). *China recalls its ambassador to Lithuania*. <https://www.politico.eu/article/china-recalls-its-ambassador-to-lithuania/> [Portál do života v Číne](https://www.politico.eu)
15. Politico. (2021 10 06). *Lithuania–China showdown: How the dispute with Beijing is dividing the EU*. <https://www.politico.eu/article/lithuania-china-showdown-eu-impact/> [URM | Užsienio reikalų ministerija](https://www.urm.lt)

15. Politico. (2021 11 21). *China downgrades diplomatic relations with Lithuania over Taiwan representative office*. <https://www.politico.eu/article/china-downgrades-diplomatic-relations-with-lithuania-over-taiwan-representative-office/>
16. Politico. (2021 12 06). *Lithuania asks EU for strong reaction to Chinese pressure*. <https://www.politico.eu/article/lithuania-asks-eu-for-strong-reaction-to-chinese-pressure/>
17. Politico. (2021 12 16). *China trade attack on Lithuania exposes EU powerlessness*. <https://www.politico.eu/article/china-trade-attack-on-lithuania-exposes-eu-powerlessness/>
18. Politico. (2022 01 06). *France weighs China measures amid Lithuania's new trade weapons*. <https://www.politico.eu/article/france-china-measures-lithuania-new-trade-weapons/>
19. Politico. (2022 01 11). *Lithuania secures extra €1 b pledge from Taiwan amid China blockade*. <https://www.politico.eu/article/lithuania-secures-extra-1-b-pledge-from-taiwan-amid-china-blockade/>
20. Politico. (2022 01 13). *EU capitals play game of bluff poker about quick anti-China action*. <https://www.politico.eu/article/eu-capitals-play-game-of-bluff-poker-about-quick-anti-china-action/>
21. Politico. (2022 01 27). *EU sues China in WTO over Lithuania blockade*. <https://www.politico.eu/article/eu-sues-china-wto-lithuania-blockade/>
22. RT. (2021 08 10). *China, Lithuania envoy diplomat EU*. <https://swentr.site/news/531606-china-lithuania-envoy-diplomat-eu/>
23. RT. (2021 08 12). *US, China, Lithuania, Baltic*. <https://swentr.site/op-ed/531852-us-china-lithuania-baltic/>
24. RT. (2021 11 19). *China, Taiwan, Lithuania warning*. <https://swentr.site/news/540783-china-taiwan-lithuania-warning/>
25. RT. (2021 11 21). *Downgrade diplomatic relations Taiwan*. <https://swentr.site/news/540872-downgrade-diplomatic-relations-taiwan/>
26. RT. (2021 12 24). *Crackdown Beijing EU Taiwan*. <https://swentr.site/op-ed/544323-crackdown-beijing-eu-taiwan/>
27. RT. (2022 01 05). *Taiwan Chinese rum Lithuania*. <https://swentr.site/business/545230-taiwan-chines-rum-lithuania/>
28. RT. (2022 01 21). *Lithuania isolated support Taiwan China*. <https://swentr.site/op-ed/546734-lithuania-isolated-support-taiwan-china/>

PRIEDAS Nr. 2: VILNIAUS UNIVERSITETO KOMUNIKACIJOS FAKULTETO DIRBTINIO INTELEKTO ĮRANKIŲ NAUDOJIMO DEKLARACIJA

Studento / studentės vardas, pavardė: Milda Vilikanskytė

Studijų programa, kursas: Tarptautinė komunikacija, 2 kursas

Rašto darbo pavadinimas: „Mažų valstybių tarptautinė komunikacija ir jos rėminimas: Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atvejis“

Rašto darbo tipas (pvz., referatas, kursinis darbas): Magistro baigiamasis darbas

Deklaracijos pateikimo data: 2025 12 29

Vertinimui pateiktas savarankiškai atliktas rašto darbas yra parengtas laikantis Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso¹, Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto rašto darbų metodinių nurodymų², Dirbtinio intelekto naudojimo Vilniaus universitete gairių³ ir Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto rekomendacijų dėl dirbtiniu intelektu paremtų programų naudojimo studijų procese⁴:

☒ Patvirtinu

☐ Nepatvirtinu

Rašto darbe buvo taikyti šie dirbtinio intelekto (DI) įrankiai (nurodyti įrašant taikymo tikslą):

☒ ChatGPT: konsultuojantis dėl galimos literatūros ir formuojant galutinį bibliografinių nuorodų sąrašą.

☐ Grammarly: _____

☐ Midjourney: _____

☐ Gemini: _____

☐ kita: _____

☐ kita: _____

¹ Vilniaus universiteto akademinės etikos kodeksas:

https://www.vu.lt/site_files/Akademines_etikos_kodeksas_suvestine_redakcija.pdf

² Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto rašto darbų metodiniai nurodymai:

https://www.kf.vu.lt/dokumentai/VU_KF_RDMN_2024_m_final.pdf

³ Dirbtinio intelekto naudojimo Vilniaus universitete gairės: https://www.vu.lt/site_files/SPN-54_2024_priedas.pdf

⁴ Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto rekomendacijos dėl dirbtiniu intelektu paremtų programų naudojimo studijų procese:

https://www.kf.vu.lt/dokumentai/documents/2024/Rekomendacijos_dėl_dirbtiniu_intelektu_paremtu_programu_naudojimo_studiju_procese.pdf